Political Science Forum

Polity

Volume - 2

March, 2015

POLITICAL SCIENCE DEPARTMENT

KAMRUP COLLEGE, CHAMATA

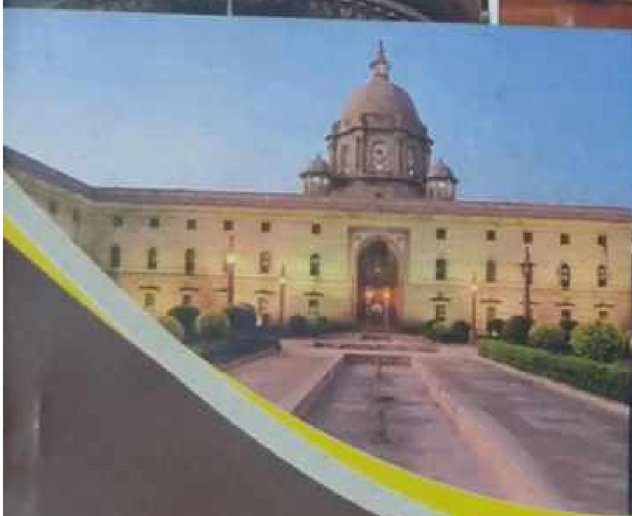

Editor :

Dr. Saiki Talukdar

Bhaben Kakati

POLITY

Volume-2 March 2015

Political Science Forum

Political Science Department
Kamrup College Chamata

Editors
Dr. Saiki Talukdar, Bhaben Kakati

POLITY
Volume-2 March 2015

সম্পাদনা সমিতি

উপদেষ্টা ঃ
ড° এডিচন আলি, অধ্যক্ষ, কামৰূপ কলেজ চামতা।
হিৰণ্য তালুকদাৰ, মুৰব্বী অধ্যাপক, ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ, কামৰূপ কলেজ চামতা।

সম্পাদক ঃ
ড° ছাইকী তালুকদাৰ, সহঃ অধ্যাপিকা, ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ, কামৰূপ কলেজ চামতা।
ভবেন কাকতি, সহঃ অধ্যাপক, ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ, কামৰূপ কলেজ চামতা।

সদস্য ঃ
পম্পী ৰাণী বৰ্মন, প্ৰবক্তা, ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ।
ভাস্কৰজ্যোতি ডেকা
অমৰেন্দ্ৰ কলিতা

মুদ্ৰণ ঃ
মৃত্যুঞ্জয় অফ্‌চেট প্ৰেছ, সৰ্থেবাৰী, পূৰণ বজাৰ
ভ্ৰাম্যভাষ ঃ ৮৮১১৯ ৯৯৭৮৫, ৯৯৫৪৫ ৩৬৩৫০

সূচীপত্ৰ

সুন্দৰ সমাজৰ সোপান ঃ সমাজতান্ত্রিক গণতন্ত্র ঃ হিৰণ্য তালুকদাৰ 5

গণতন্ত্ৰৰ প্ৰত্যাহ্বান— সন্ত্রাসবাদ, বিশ্বাসন্ত্রাসবাদ আৰু ইয়াৰ প্রতিৰোধ ব্যৱস্থা ঃ পম্পী ৰাণী বৰ্মন 11

সহস্রাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্য ঃ গায়ত্রি দত্ত 15

নাৰী নির্যাতন আৰু ইয়াৰ প্রতিৰোধৰ উপায় ঃ ভাস্কৰ জ্যোতি ডেকা 19

বিশ্বায়ন আৰু তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতি ঃ অপৰ্ণা দেৱী 24

পাৰিপাৰ্শ্বিক সজাগতা আৰু এই বিষয়ত ভাৰতৰ স্থিতি সম্পৰ্কে কিছু কথা ঃ অমৰেন্দ্ৰ ডেকা 27

পৃথক ৰাজ্য প্ৰাসংগিকতা ঃ ৰিজুমণি গোস্বামী 29

Human Security : Conceptual Framework and its Link with Human Centric Issues like Human Development and Human Right : Dr. Saiki Talukdar 31

Sixth Schedule of Indian Constitution : An Overview : Bhaben Kakati 39

Departmental Profile 47

Editorial

'POLITY' is an annual magazine published by the Political Science Department of Kamrup College. It was first published in the year 2004. But due to various problems, it could not keep its continuity. Again, since the year 2013, efforts were going on to revive it. 'POLITY'- Vol-2 is an outcome of such efforts.

Through it, efforts have been made to have an eco-political analysis of the burning problems of the contemporary world. Analysis and observation of the problems faced by the society can contribute towards the establishment of a progressive society. 'POLITY' is an effort towards such approach. In this effort, aimed at intellectual development of the students of the Department; presence of mistakes in various forms is natural.

We offer our gratitudeness to all those who have helped us in this attempt through constructive advices. Along with this, we also offer our gratitude to the Principal of Kamrup College, Chamata Dr. Adison Ali Sir without whose help it would not have seen the light of publication.

At the last, we beg appology for all the unwanted mistakes committed by us in this attempt.

Dr. Saiki Talukdar
Bhaben Kakati
Date....................

সম্পাদকীয়—

'POLITY' ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ (কামৰূপ কলেজ)ৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত বছৰেকীয়া আলোচনী। 2004 চনত প্ৰথম প্ৰকাশ হোৱাৰ পিছত বিভিন্ন অসুবিধাৰ বাবে দ্বিতীয় প্ৰকাশ সম্ভৱ হোৱা নাছিল। 2013 চনৰ পৰাই ইয়াক পুনৰ প্ৰকাশ কৰাৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলোৱা হয়। এনে প্ৰচেষ্টাৰে ফচল 'POLITY, Vol-II.'

সমসাময়িক সমস্যা জৰ্জৰ পৃথিৱীৰ বিভিন্ন সমস্যাক আৰ্থ ৰাজনৈতিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা ব্যাখ্যা কৰাৰ প্ৰচেষ্টা ইয়াত লোৱা হৈছে। সমস্যা তথা বিশ্ব ঘটনা প্ৰবাহৰ সুক্ষ্মাতি সুক্ষ্ম বিশ্লেষণৰ দ্বাৰাহে এক প্ৰগতিশীল সমাজ ব্যৱস্থাৰ ভেটি গঢ়িব পাৰি। 'POLITY' এনে প্ৰচেষ্টাৰ এক ক্ষুদ্ৰতম অংশ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বৌদ্ধিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ এক প্ৰাথমিক ক্ষেত্ৰ প্ৰদানক মুল লক্ষ্য হিচাপে লৈ আগবঢ়া আমাৰ এই প্ৰচেষ্টাত ভুল-ভ্ৰান্তি থকাটো তেনেই স্বাভাৱিক। গঠনমূলক সমালোচনা আগবঢ়াই আমাৰ কুমলীয়া প্ৰচেষ্টাক পৈনত কৰাত সহায় কৰা সমূহ শুভাকাংশীলৈ আমাৰ কৃতজ্ঞতা থাকিল। কামৰূপ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ড°এডিচন আলি মহোদয়ে সহায়ৰ হাত আগ নবঢ়োৱা হেতেন ই প্ৰকাশৰ মুখ নেদেখিল হেতেন। মহোদয়লৈ এই চেগতে কৃতজ্ঞতা জনালোঁ।

সদৌ শেষত সম্পাদক হিচাবে অনাকাংক্ষিত সকলো ভুল-ভ্ৰান্তিৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰিছোঁ।

ড° ছাইকী তালুকদাৰ
ভবেন কাকতি
তাৰিখ ....

সুন্দৰ সমাজৰ সোপান ঃ সমাজতান্ত্রিক গণতন্ত্র

হিৰণ্য তালুকদাৰ, মুৰব্বী অধ্যাপক,
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা

আধুনিক সমাজ বিজ্ঞানৰ ব্যাপকৰূপত চৰ্চ্চিত বিষয় হ'ল 'গণতন্ত্র'। সমাজ বিজ্ঞানৰ প্ৰতিটো শাখাতে গণতন্ত্রৰ চৰ্চ্চা হোৱা দেখা যায়। ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা হিচাপে গণতন্ত্রৰ আলোচনা বৰ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। গণতন্ত্র আধুনিক যুগৰ সৃষ্টি নহয়। প্ৰাচীন কালত গ্ৰীচত এই ধাৰণাৰ সৃষ্টি হয়। সেই পুৰণি দিনৰ পৰা বিভিন্ন শতিকাত নতুন নতুন ধাৰণাই ইয়াক প্ৰভাবিত কৰি আহিছে। তাৰ ফলত গণতন্ত্র সম্পৰ্কীয় ধাৰণা বৰ বিস্তৃত হৈছে আৰু ই জটিল ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰিছে। বৰ্তমান গণতন্ত্র শব্দটো বিভিন্ন অৰ্থত আৰু বিভিন্ন প্ৰকাৰত (Form) ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা যায়। এই কাৰণে গণতন্ত্ৰক "the most elusive and ambiguous of all political terms" বুলি কোৱা হয়।

'গণতন্ত্র' শব্দটো পহিলা ব্যৱহাৰ হয় খ্ৰীষ্টপূৰ্ব পঞ্চম শতিকাত গ্ৰীচ দেশত। 'Democracy' হ'ল গণতন্ত্রৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ। 'Demos' আৰু 'Kratos'- এই দুটা গ্ৰীক শব্দৰ পৰা ইংৰাজী 'Democracy' শব্দটোৰ সৃষ্টি হয়। গ্ৰীক শব্দ 'ডেমচ' মানে হ'ল জনগণ আৰু 'ক্ৰেটচ'ৰ অৰ্থ হ'ল শাসন বা কৰ্তৃত্ব। সেয়েহে গণতন্ত্রৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ হ'ল জনগণৰ শাসন। প্ৰাচীন কালত গ্ৰীচ দেশৰ এথেন্সত গণতন্ত্রৰ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ সূচনা হয়। গ্ৰীক ইতিহাসবিদ থুচিডাইছে তেওঁৰ 'পেলোপোনেচীয় যুদ্ধৰ ইতিহাস' নামৰ গ্ৰন্থখনত গণতন্ত্র শব্দটো উল্লেখ কৰে। গ্ৰীক ইতিহাসবিদ হেৰোডটাচে গণতন্ত্রৰ আলোচনাত 'বহুজনৰ শাসন' আৰু সমাজত 'সম-অধিকাৰ'ৰ কথা কয়। এই সময়তে ক্লিওন নামৰ আন এজন গ্ৰীক পণ্ডিতে গণতন্ত্ৰক জনগণৰ দ্বাৰা, জনগণৰ কাৰণে, জনগণৰ শাসন বুলি উল্লেখ কৰে।

বৰ্তমান গণতন্ত্র বৰ জনপ্ৰিয়। এই বহুল জনপ্ৰিয়তাৰ কাৰণে এটা অৰ্থবহ ৰাজনৈতিক ধাৰণা হিচাপে গণতন্ত্ৰক ব্যাখ্যা কৰাটো কঠিন হৈ পৰিছে।

জটিলতা স্বত্বেও এটা উৎকৃষ্ট বিষয় হিচাপে গণতন্ত্রই সাৰ্বজনীন স্বীকৃতি লাভ কৰিছে। গণতান্ত্ৰিক মানেই ভাল আৰু অগণতান্ত্ৰিক মানেই বেয়া এনেকুৱা মনোভাবৰ সৃষ্টি হৈছে। এই ধৰণৰ প্ৰতীকীবাদৰ কাৰণে বহুতো ব্যক্তি আৰু বিভিন্ন সংগঠনে নিজকে গণতান্ত্ৰিক বুলি দাবী জনায়। সংকীৰ্ণ অৰ্থত গণতন্ত্ৰ বুলিলে এটা নিৰ্দিষ্ট ধৰণৰ শাসন ব্যৱস্থাক বুজোৱা হয়। আব্ৰাহাম লিংকণে তেওঁৰ "গণতন্ত্ৰ হ'ল জনগণক লৈ, জনগণৰ দ্বাৰা আৰু জনগণৰ কাৰণে পৰিচালিত শাসন ব্যৱস্থা" এই সংজ্ঞাটোৰ দ্বাৰা সংকীৰ্ণ অৰ্থৰ গণতন্ত্ৰক সুন্দৰভাৱে প্ৰকাশ কৰিছে। কিন্তু গণতন্ত্ৰক অকল শাসন ব্যৱস্থা হিচাপে বিচাৰ কৰিলে গণতন্ত্ৰৰ প্ৰকৃত স্বৰূপ ব্যাখ্যা কৰা নহয়। গণতন্ত্ৰৰ অৰ্থ আৰু বাস্তৱতা বৰ ব্যাপক। প্ৰকৃততে গণতন্ত্ৰ বুলিলে এনেকুৱা এটা সমাজব্যৱস্থাক বুজোৱা হয় যি ব্যৱস্থাত ৰাজনৈতিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক সকলো ক্ষেত্ৰতে সমতা প্ৰতিষ্ঠিত হয়। হবহাউচ, বাৰ্নচ, ইউলোবি, হেনৰি মেইন আদি বিশিষ্ট ৰাজনীতি বিজ্ঞানী সকলে গণতন্ত্ৰক সমতা, ন্যায়, সত্য আৰু জনকল্যাণৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত এটা সমাজ ব্যৱস্থা হিচাপে ব্যাখ্যা কৰিছে। লাস্কিয়ে কৈছে, প্ৰকৃত গণতান্ত্ৰিক সমাজ হ'ল সেইখন সমাজ য'ত আৰ্থিক বৈষম্য নাথাকে, য'ত বলপ্ৰয়োগ বা শোষণৰ কোনো স্থান নাই। বাৰ্ণচ (C.D. Burns)ৰ মতে, "আদৰ্শগত বিচাৰত গণতন্ত্ৰ হ'ল এনেকুৱা এটা সমাজব্যৱস্থা য'ত সকলো ব্যক্তি সমান নহ'লেও এই অৰ্থত সমান যে তেওঁলোক প্ৰত্যেকেই সমাজৰ অবিচ্ছেদ্য আৰু অপৰিহাৰ্য অংশ।"

গণতন্ত্ৰক বহুসময়ত এটা জীৱনাদৰ্শ হিচাপেও বিবেচনা কৰা হয়। গণতন্ত্ৰ হ'ল এনেকুৱা এক ধৰণৰ জীৱনাদৰ্শ যিটোৱে মানুহৰ প্ৰতি মানুহৰ শ্ৰদ্ধাবোধ বৃদ্ধি কৰে, মানুহক ভাতৃত্ববোধত উদ্দীপ্ত কৰে, মানুহক দায়িত্ববোধৰ প্ৰতি সচেতন কৰে। ইবেনষ্টাইনে জীৱনাদৰ্শ হিচাপে গণতন্ত্ৰৰ কেইটামান বৈশিষ্ট্যৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। তেওঁৰ মতে (ক) গণতন্ত্ৰত মানুহৰ অভিজ্ঞতা আৰু বিচাৰবুদ্ধি বৃদ্ধি পায়, (খ) ব্যক্তিৰ সেৱা আৰু সুখ প্ৰদান কৰাটোৱে গণতন্ত্ৰৰ ধৰ্ম (গ) গণতন্ত্ৰত ৰাষ্ট্ৰখন সমাজৰ স্বাৰ্থত নিয়োজিত আৰু (ঘ) সহযোগিতা, স্বতঃস্ফূৰ্ত্ততা, সহনশীলতা উদ্যোগ, উৎসাহ গণতান্ত্ৰিক জীৱনাদৰ্শৰ লক্ষণ।

মাৰ্ক্সবাদী সকলে গণতন্ত্ৰক ঠেক দৃষ্টিৰে এটা মাত্ৰ শাসন ব্যৱস্থা হিচাপে বিবেচনা নকৰে। তেওঁলোকে গণতন্ত্ৰক একমাত্ৰ এটা জীৱনাদৰ্শ হিচাপেও তাত্ত্বিক গণ্ডীৰ মাজত সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখিব নিবিচাৰে। এওঁলোকে গণতন্ত্ৰক একমাত্ৰ ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত প্ৰতিষ্ঠিত সাম্যমূলক সমাজ ব্যৱস্থা বুলিও মানি নলয়। মাৰ্ক্সবাদী বা সাম্যবাদী সকলৰ মতে ৰাজনৈতিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক ইত্যাদি প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতেই সমতা আৰু সামানাধিকা

প্ৰচলন হ'লেহে প্ৰকৃত গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব পাৰে। প্ৰকৃত অৰ্থত ৰাজনৈতিক ক্ষমতা অৰ্জন বা ভোগ কৰিব লাগিলে জনসাধাৰণৰ মাজত সমতা বা সামানাধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব লাগিব। অৰ্থাৎ বৈষম্যমূলক সমাজ ব্যৱস্থাই গৰিষ্ঠ সংখ্যক দৰিদ্ৰ জনসাধাৰণক প্ৰকৃত অৰ্থত কেতিয়াও ৰাজনৈতিক ক্ষমতা প্ৰদান কৰিব নোৱাৰে। এনেকুৱা গণতন্ত্ৰত জনসাধাৰণৰ নামত সংখ্যালঘু এটা শ্ৰেণীয়ে শাসন ক্ষমতা ভোগ কৰে। লাস্কিৰ ভাষাত "অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত গণতন্ত্ৰ অবিহনে ৰাজনৈতিক গণতন্ত্ৰ অৰ্থহীন।" মাৰ্ক্স আৰু এঙ্গেলছে ইতিহাসৰ অভিজ্ঞতাৰ পৰা দেখুৱাইছে যে অতীতৰ সকলোবোৰ সমাজ ব্যৱস্থাতেই অতি কম সংখ্যক ব্যক্তিৰ হাতত উৎপাদনৰ আহিলাবোৰ (means of production) কেন্দ্ৰীভূত থকাৰ কাৰণে ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত সেই শ্ৰেণীটোৱে আধিপত্য বিস্তাৰ কৰি আহিছে। সেয়েহে এনে ধৰণৰ সমাজত গণতন্ত্ৰৰ অৰ্থই হ'ল কম সংখ্যকৰ গণতন্ত্ৰ, সকলোৰে গণতন্ত্ৰ নহয়। মাৰ্ক্সবাদী সকলে বিশ্বাস কৰে যে বৈষম্যহীন, শোষণহীন সমাজতহে গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হ'ব পাৰে। অৰ্থাৎ সমাজতন্ত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠাইহে প্ৰকৃত গণতন্ত্ৰক প্ৰতিষ্ঠিত কৰিব পাৰে।

একমাত্ৰ বৈজ্ঞানিক সমাজবাদতহে গণতন্ত্ৰৰ পূৰ্ণাঙ্গ বিকাশ সম্ভৱ। ইয়াত সকলো ধৰণৰ বৈষম্যৰ অৱসান ঘটি শ্ৰেণীহীন আৰু শোষণহীন সমাজ প্ৰতিষ্ঠিত হয়। মাৰ্ক্সবাদ-লেনিনবাদৰ আদৰ্শৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বৈজ্ঞানিক সমাজবাদ বা সমাজতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাৰ সৃষ্টি হয়। মাৰ্ক্সীয় দৰ্শন অনুসৰি সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত্ব প্ৰতিষ্ঠিত হ'লেহে সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰৰ পথ মুকলি হয়। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰ বুলিলে জনসাধাৰণৰ বেছিভাগৰে গণতন্ত্ৰ, খাটি খোৱা মানুহৰ গণতন্ত্ৰক বুজায়। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰ সম্পৰ্কে লেনিনে (V.I. Lenin) কৈছে : "It is a political system which gives maximum of democracy for the workers and peasants at the same time, it marks a break with bourgeois democracy and the rise of a new epochmaking type of democracy, namely proletarian democracy of the dictatorship of the proletariate." সমতা স্বাধীনতা, ভাতৃত্ব ইত্যাদি আদৰ্শ সমূহক ইয়াৰ মূল নীতি হিচাপে গণ্য কৰা হয়। অৰ্থনৈতিক সমতা, ব্যক্তিগত মালিকীস্বত্ত্ব আৰু ব্যক্তিগত সম্পত্তিৰ বিলোপ, সকলোৰে বাবে সমান অধিকাৰৰ স্বীকৃতি শ্ৰেণীশোষণ আৰু শ্ৰেণীদ্বন্দ্বৰ অনুপস্থিতি, শ্ৰম আৰু ভোগ ৰাষ্ট্ৰৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰণ, শ্ৰমজীৱি মানুহৰ স্বাৰ্থ সংৰক্ষণ, গণ-সংস্কৃতিৰ বিকাশ, ধৰ্ম নিৰপেক্ষতাৰ আদৰ্শ, সৰ্বহাৰাৰ আন্তৰ্জাতিকতাবাদ ইত্যাদিবোৰ মাৰ্ক্সবাদী গণতন্ত্ৰৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্য।

সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক সমতা

বিৰাজমান এটা সমাজ ব্যৱস্থাকহে মাৰ্ক্সবাদীসকলে গণতন্ত্ৰ বুলি কয়। আৰ্থিক বৈষম্য থকা সমাজত গণতন্ত্ৰ মুষ্টিমেয় ধনীক শ্ৰেণীৰ স্বাৰ্থ সাধনৰ যন্ত্ৰত পৰিণত হয়। অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত সমতা প্ৰতিষ্ঠিত নহ'লে সামাজিক বা ৰাজনৈতিক কোনো ক্ষেত্ৰতে গণতান্ত্ৰিক আদৰ্শক আহিলাবোৰৰ সামাজিক মালিকীস্বত্ব প্ৰতিষ্ঠিত হয়। অৰ্থনৈতিক সমতা প্ৰতিষ্ঠাৰ এইটো প্ৰধান চৰ্ত। ব্যক্তিগত সম্পত্তিৰ অধিকাৰে শোষণৰ সূচনা কৰে।

সেয়েহে এই অধিকাৰক বাতিল কৰা হয়। সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণ আৰু সামাজিক তত্বাবধানত উৎপাদন আৰু বিতৰণ ব্যৱস্থা পৰিচালিত হয়। সমাজৰ সম্পদৰ ন্যায়সঙ্গত বিতৰণ আৰু পৰিকল্পিত অৰ্থব্যৱস্থাৰ মাধ্যমেৰে জনসাধাৰণৰ সামগ্ৰীক উন্নয়ণৰ চেষ্টা কৰা হয়। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰত নাগৰিক জীৱনৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অধিকাৰবোৰ ৰাষ্ট্ৰৰ দ্বাৰা স্বীকৃত আৰু সংৰক্ষিত হয়। এই ধৰণৰ শাসন ব্যৱস্থাত নাগৰিকসকলৰ কামৰ অধিকাৰ ইত্যাদি অৰ্থনৈতিক অধিকাৰৰ লগে লগে শিক্ষা-সংস্কৃতিৰ অধিকাৰবোৰ ভোগ কৰিব পাৰে। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰত জাতি, ধৰ্ম, বৰ্ণ লিঙ্গ নিৰ্বিশেষে সকলো নাগৰিকৰে সমান সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অধিকাৰক মানি লোৱা হয়। বাস্তৱত সকলোৰে এই অধিকাৰবোৰ ভোগ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থাবোৰ গ্ৰহণ কৰা হয়। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰত সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত অধিকাৰ আৰু স্বাধীনতা ভোগৰ প্ৰকৃত আৰু পৰ্যাপ্ত সুযোগ থকাৰ কাৰণে এই ব্যৱস্থাত নাগৰিক সকলে ব্যক্তি স্বাধীনতাৰ যথাৰ্থতা উপলব্ধি কৰিব পাৰে। একেটা মাত্ৰ সামাজিক শ্ৰেণীৰ অস্তিত্ব থকা কাৰণে এই ব্যৱস্থাত শ্ৰেণী শোষণ বা শ্ৰেণী দ্বন্দ্ব নাথাকে।

সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰত ৰাষ্ট্ৰই শ্ৰম আৰু ভোগৰ মাত্ৰা নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। 'প্ৰত্যেকে তেওঁৰ সামৰ্থ অনুসৰি কাম কৰিব আৰু কাম অনুসৰি মজুৰী পাব।' ('From each according to his capacity and to each according to his work')— এইনীতিৰ ভিত্তিত এই ব্যৱস্থাত সামাজিক বিতৰণ নিয়ন্ত্ৰিত হয়। সেয়েহে প্ৰত্যেকেই সক্ৰিয়ভাৱে সমাজৰ উন্নয়নত অংশ গ্ৰহণ কৰিব লগা হয়। "যিয়ে কাম নকৰে, তা খাবলৈও দিয়া নহয়" (he who does not wo neither shall he eat)— এই মূল নীতিৰ ওপ সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰত শ্ৰম আৰু ভোগ পৰিচালি হয়। এই ধৰণৰ সমাজব্যৱস্থাত পৰশ্ৰমজীৱি কে শ্ৰেণীৰ অস্তিত্ব নাথাকে। এইদৰেই সমাজতা গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাত প্ৰত্যেকজন ব্যক্তি সম অপৰিহাৰ্য অংশত পৰিণত হয়। প্ৰতিজনেই মা মৰ্যদা লাভ কৰে। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰত প্ৰধান কৰ্ত্তব্য হ'ল সংখ্যাগৰিষ্ঠ শ্ৰমজীৱি মানু ৰক্ষা কৰা। এই উদ্দেশ্যে শ্ৰমিক কৃষক

প্ৰতিনিধি হিচাপে সাম্যবাদী দলৰ নিৰ্দেশতে ৰাষ্ট্ৰ পৰিচালিত হয়। সাম্যবাদী দল আৰু জনগণৰ নিয়ন্ত্ৰণ চলাৰ বাবে কৰ্মচাৰী সকলে জনবিৰোধী কাম কৰিবলৈ বিশেষ সুবিধা নাপায়। তাৰোপৰি স্বাৰ্থান্বেষী (Interest group) গোষ্ঠীৰ প্ৰভাব বিস্তাৰৰ সুযোগো এই ব্যৱস্থাত অত্যন্ত সীমিত। ইয়াত শিক্ষা, সাহিত্য, শিল্প-সংস্কৃতি, বৈজ্ঞানিক কাৰ্য-কলাপ সমাজতান্ত্ৰিক আদৰ্শ অনুসৰি নিয়ন্ত্ৰিত হয়। এই ব্যৱস্থাত সুস্থ, স্বাভাৱিক আৰু প্ৰগতিশীল গণ-সংস্কৃতিৰ বিকাশ ঘটে। বিভিন্ন ভাষিক গোষ্ঠীৰ নিজৰ নিজৰ ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ স্বকীয় স্বকীয় বৈশিষ্ট্যবোৰ ৰক্ষা আৰু বিকাশ কৰাৰ সুবিধা পায়। বৃহত্তৰ সংস্কৃতিয়ে আঞ্চলিক বা প্ৰান্তীয় সংস্কৃতিক গ্ৰাস কৰাৰ সুবিধা ইয়াত নাথাকে। এক নতুন মূল্যবোধৰ সূচনা হয়। কু-সংস্কাৰ আৰু অন্ধবিশ্বাসৰ পৰা মানুহৰ মন মুক্ত হয়। জনগণৰ মাজত প্ৰগতিশীল ৰাজনৈতিক চেতনা আৰু বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰ ব্যাপক সম্প্ৰসাৰণ ঘটে। ইয়াৰ পৰিণতিতে সমাজতান্ত্ৰিক গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাতহে সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ ধৰ্মনিৰপেক্ষ আৰু আধুনিক সমাজ গঢ়ি উঠিব পাৰে। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰই বিশ্বৰ বিভিন্ন অংশৰ সাম্ৰাজ্যবাদ আৰু ঔপনিবেশিকতাবাদৰ বিৰুদ্ধে মানুহৰ জাতীয় মুক্তি আন্দোলনক দৃঢ়ভাৱে সমৰ্থন কৰে। আচলতে সৰ্বহাৰাৰ আন্তৰ্জাতিকতা প্ৰতিষ্ঠা কৰাটো সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰৰ এটা মূল লক্ষ্য।

সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰৰ সমৰ্থক সকলে স্বতঃসিদ্ধ নিবন্ধন (Manifest Destiny) তত্ত্বৰ দুৰ্মোৰ বিৰোধীতা কৰে। Manifest Destiny তত্ত্বৰ সাৰমৰ্ম হ'ল— সভ্যতাৰ বিকাশৰ পথত অধিক আগবঢ়াসকল মানৱ সমাজৰ শ্ৰেষ্ঠ অংশ। গতিকে বিকাশত পিছপৰি থকা সকলৰ ওপৰত এই শ্ৰেষ্ঠ অংশটোৱে আধিপত্য স্থাপন কৰাটো এটা স্বতঃসিদ্ধ কথা। এই তত্ত্বৰ মতে শ্ৰেষ্ঠ সকলৰ পদদলিত হোৱাটো পিছপৰি থকাসকলৰ বাবে সৌভাগ্যৰ কথা, কাৰণ তাৰ ফলত পিছপৰি থকাসকল অধিক উন্নত সভ্যতাৰ পোহৰলৈ আহে।

এই তত্ত্বৰ মতে শ্ৰেষ্ঠ সকলে পিছপৰি থকা সকলক কৰ্তৃত্বাধীন কৰাটো সভ্যতাৰ বিকাশৰ গতিয়ে অৰ্পণ কৰা এটা পবিত্ৰ দায়িত্ব। মাৰ্ক্সবাদী সকলে এই ধৰণৰ আদৰ্শক নস্যাৎ কৰি প্ৰকৃত গণতান্ত্ৰিক পথেৰেহে সভ্যতাৰ গতি আগুৱাই নিব বিচাৰে। কিয়নো এনেকুৱা আদৰ্শ বা তত্ত্ববোৰ আৰ্থিক ভাবে পিছপৰা জাতিসমূহক পদদলিত কৰি সাম্ৰাজ্যবাদী শাসন-শোষণ চলোৱাৰ এটা অপকৌশলহে মাত্ৰ। পুঁজিবাদী সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিবোৰৰ সভ্যতাৰ আৰ্হিয়ে সভ্যতাৰ একমাত্ৰ জোখ বা আৰ্হি হ'ব নোৱাৰে। প্ৰতিটো জাতি আৰু আঞ্চলিক গোষ্ঠীৰে নিজস্ব নিজস্ব ভাষা, সংস্কৃতি, মূল্যবোধ ইত্যাদিবোৰৰ ৰক্ষা আৰু বিকাশৰ জৰিয়তেহে নিজস্ব সভ্যতাই গতি লাভ কৰিব পাৰে। ভাৰতত ইংৰাজ সাম্ৰাজ্যবাদৰ শাসন আৰু শোষণে

Manifest Destiny তত্ত্বৰ মিথ্যাচাৰক ভালকৈয়ে প্ৰমাণ কৰি গৈছে। বিশ্বায়নৰ নামত আৰ্থিক উদাৰীকৰণৰ মাধ্যমত কুৰি শতিকাৰ অন্তিম অংশৰ পৰা আকৌ সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিয়ে এই তত্ত্ব তৃতীয় বিশ্বৰ দেশবোৰত পূৰ্ণ-পয়োভৰেৰে চলোৱা দেখা গৈছে। সকলো ক্ষেত্ৰৰ পৰা সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণক উচ্ছেদ কৰা অভিযান আৰম্ভ হৈছে। মানৱীয় মৰ্যদা জোখাৰ ভাৰ বজাৰক এৰি দিয়া পৰিলক্ষিত হৈছে। 'যোগ্য ভোগ্য বসুন্ধৰা নীতি'ক অতি কৌশলেৰে প্ৰচলন কৰা হৈছে। ফলত যান্ত্ৰিক সভ্যতাত উন্নত সাম্ৰাজ্যবাদী সকলৰ কৌশলপূৰ্ণ আক্ৰমণত পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অঞ্চলৰ জাতীয় নাইবা পৰম্পৰাগত অৰ্থনীতি ভাঙি পৰাৰ উপক্ৰম হৈছে। বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ সংস্কৃতি আজি এক সংস্কৃতিলৈ গতি কৰাৰ সক্ৰিয় যত্ন চলিছে য'ত মাথো মুষ্টিমেয় সংখ্যক ধনী ৰাষ্ট্ৰৰ আধিপত্য চলিছে।

সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰই এই আধিপত্যক কোনো প্ৰকাৰে মানি নলয়। ৰাষ্ট্ৰ নাইবা সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণহীন এটা আৰ্থিক ব্যৱস্থাই সমাজত কেতিয়াও সমতা আৰু শান্তি আনিব নোৱাৰে। মুষ্টিমেয় এচাম মানুহৰ সুখ-স্বাচ্ছন্দ্যক কেতিয়াও সামাজিক সুখ বুলি গণ্য কৰিব নোৱাৰি। শোষণ আৰু বৈষম্যৰে পৰিপূৰ্ণ সমাজ এখনক সভ্য বা উন্নত বুলি ক'ব নোৱাৰি। নিবনুৱাৰে ভৰপূৰ, দৰিদ্ৰতাই জুৰুলা কৰা, মানসিক উত্তেজনাপূৰ্ণ, নৈতিকভাৱে স্খলিত সমাজ এখনক কেতিয়াও এখন উন্নত আধুনিক সমাজ বুলি ক'ব নোৱাৰি। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰই এই সকলোবোৰ সমস্যা সমাধানৰ বাস্তৱ কাৰ্যসূচী হাতত লয়। সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰই পুঁজিবাদৰ সকলোবোৰ বিষাক্ত ফচল আতৰাই এখন শ্ৰেণীহীন শোষণহীন সকলো জাতিৰে সমবিকশিত দুৰ্নীতিমুক্ত সমাজ গঢ়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে কাম কৰে। এখন সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ সমাজ গঢ়াটোৱে মাৰ্ক্সীয় ধাৰণাৰ গণতন্ত্ৰৰ প্ৰধান লক্ষ্য।••

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী

1. Johari. J.C., Contemporary Political Theory, Sterning Publishers, New Delhi, 1989
2. Emol Burns, What is Marxism, N.B.A 2007.

গণতন্ত্ৰৰ প্ৰত্যাহ্বান— সন্ত্ৰাসবাদ, বিশ্বসন্ত্ৰাসবাদ আৰু ইয়াৰ প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থা

পম্পী ৰাণী বৰ্মন, অংশকালীন প্ৰবক্তা,
ৰাজনীতি বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা

সাম্প্ৰতিক সময়ত বিশ্বৰ ৰাজনৈতিক মঞ্চত গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাই জনপ্ৰিয়তা অৰ্জনৰ সময়ত জনগণৰ শান্তি-নিৰাপত্তাৰ প্ৰতি প্ৰত্যাহ্বান সৃষ্টি কৰা সমস্যাৰূপে গা কৰি উঠিছে শিহৰণ সৃষ্টিকাৰী সন্ত্ৰাসবাদ। বিচাৰ্য্য বিষয় যে সন্ত্ৰাসবাদে মাত্ৰ এখন ৰাষ্ট্ৰৰ নিৰাপত্তা আৰু স্থিৰতা ভংগ কৰিয়েই ক্ষান্ত আছেনে? মত প্ৰকাশ নকৰি নোৱাৰি যে সন্ত্ৰাসবাদে বৰ্তমান বিশ্বৰ আটাইবোৰ ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি ভাবুকি সৃষ্টি কৰাৰ লগতে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি, নিৰাপত্তা ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত থিয় দিছে প্ৰত্যাহ্বানৰূপে। বৰ্তমান সময়ত শিহৰণকাৰী এই সন্ত্ৰাসবাদ সমস্যাই অক্টোপাছৰ দৰে সমগ্ৰ বিশ্বতে শিপা মেলাৰ ফলত সন্ত্ৰাসবাদ এতিয়া ৰাষ্ট্ৰৰ ভিতৰত সীমাবদ্ধ নহৈ গোটেই বিশ্বতে বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদৰূপে পৰিচয় বহন কৰি মানব-বিধ্বংসী অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰৰ প্ৰয়োগৰদ্বাৰা বিশ্ব ত্ৰাস সৃষ্টি কৰি আছে।

বৰ্তমান কালত সীমা অতিক্ৰমি হোৱা সন্ত্ৰাসবাদেৰে (Cross border terrorism) সমগ্ৰ বিশ্ব জৰ্জৰিত। ভাৰতবৰ্ষও ইয়াৰপৰা আঁতৰত থকা নাই। এই প্ৰসংগত ভাৰত-পাকিস্তানৰ মাজত থকা কাশ্মীৰ সমস্যাৰ কথা উল্লেখ কৰি ক'ব পাৰোঁ যে দুয়োখন দেশৰ মাজত থকা কাশ্মীৰ সমস্যাৰ সুযোগ লৈ পাকিস্তানত থকা সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠনবিলাকে অকল কাশ্মীৰক লক্ষ্য কৰিয়েই কুটাঘাতমূলক কাৰ্য্য সংঘটিত কৰাৰ উপৰিও ভাৰতবৰ্ষত অশান্তিৰ পৰিবেশ সৃষ্টি কৰি ভাৰতৰ স্থিৰতা হানি কাৰও তেওঁলোকৰ আন এটা উদ্দেশ্য।

সাতভনী নাম খ্যাত ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ ৰাজ্যবোৰেও সময়ে সময়ে বিভিন্ন সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠনৰ সন্মুখীন হোৱাৰ ফলত শান্তি, নিৰাপত্তা, ঐক্যতা আদি বিঘ্নিত হৈ পৰিছে। বাৰেবৰণীয়া কৃষ্টিৰে ভৰপুৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ অসম ৰাজ্যত জাতীয় সশস্ত্ৰ শক্তিৰূপে 'আলফা' নামৰ বিদ্ৰোহী সংগঠনৰ উৎপত্তি স্বাধীন অসম বিচাৰি সৃষ্টি

কৰা বিদ্ৰোহৰ ঢৌৰ ফলতেই অসমত আৰম্ভ হৈছিল— সংঘৰ্ষ, ধন দাবী, আন্দোলন, বন্ধ ইত্যাদি। বৰ্তমান আলফাৰ অস্তিত্ব থাককেই বা নাথাকক ধন দাবী কৰি সহজতে ধন ঘটাৰ মানসিকতা কিন্তু এতিয়াও যুৱ প্ৰজন্মৰ মাজত প্ৰচলন আছে। ইয়াৰ উপৰিও ইংৰাজৰ হাতৰ পৰা ভাৰত জননীক মুক্ত কৰাৰ ৰাজনৈতিক উদ্দেশ্যেৰে ভাৰতৰ মহান নেতাসকলে ইংৰাজ বিষয়াক হত্যা কৰি, ৰেলগাড়ী বগৰাই ইত্যাদি ভিন্ন ধৰণে সন্ত্ৰাসৰ সৃষ্টি কৰি ১৯৪৭ চনৰ ১৫ আগষ্ট তাৰিখে ভাৰতবৰ্ষক স্বাধীন কৰাৰ পিছৰে পৰা ১৫ আগষ্টৰ দিনটো স্বাধীনতা দিৱস হিচাপে আমাৰ দেশ উদ্‌যাপন কৰা হয় যদিও ভাৰতবৰ্ষৰ অন্য ঠাইৰ দৰে অসমে নিৰ্ভয়ে এই দিৱসটোক সন্মান জনোৱাৰ বাবে আলফাৰ নামত চলাবলগীয়া হয় আৰক্ষীৰ নিশ্চিদ্ৰ তালাচী। 'স্বাধীনতা দিৱস'ৰ প্ৰতিৰূপ শব্দৰূপে 'আলফা দিৱস' শব্দ ব্যৱহাৰ কৰিলে নিশ্চয় ভুল কৰা নহ'ব। বিশেষকৈ ধেমাজী বিস্ফোৰণৰ কথা মনত পৰিলে স্বাধীনতা দিৱসৰ ভয়, আতংকই আমাৰ মনত ত্ৰাসৰ সৃষ্টি কৰে। ইয়াৰোপৰি অসম ৰাজ্যৰ বড়োভূমি, কাৰ্বিভূমি, উত্তৰ কাছাৰ পাৰ্বত্য জিলাত গা কৰি উঠা বিদ্ৰোহী সংগঠন ক্ৰমে এন.ডি.এফ.বি (NDFB), বি.এল.টি. (BLT), কে.পি.এল.টি. (KPLT), ডি.এইচ্.ডি. (DHD) আদি গোটসমূহে অসমৰ ভিন্ন ঠাইত কূটাঘাত সৃষ্টিৰে নাগৰিক অধিকাৰ খৰ্ব কৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত বড়োভূমি কোকৰাঝাৰত বড়োসকলে সশস্ত্ৰ বিদ্ৰোহী দলসমূহৰ সহযোগত আন জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলক কৰা বৰ্বৰতাৰে বি.টি.এ.ডি. এৰি যাবলৈ বাধ্য কৰা ঘটনা উল্লেখযোগ্য। সেইদৰে মিজোৰামক পৃথক ৰাষ্ট্ৰৰ দাবীত লালডেংগাৰ নেতৃত্বত গঠন হৈছে বিদ্ৰোহী সংগঠন এম. এন. এফ (MNF) আৰু পৃথক নাগালীমৰ দাবীত নাগালেণ্ডত গঠিত হৈছে NSCN(IM) আৰু NSCN (K).

সাম্প্ৰতিক সময়ত ৰাষ্ট্ৰীয় সন্ত্ৰাসবাদৰ দুটা ভাগ ক্ৰমে ৰাষ্ট্ৰ আহিলা ব্যৱহৃত সন্ত্ৰাসবাদ (State Instrumental Terrorism) আৰু ৰাষ্ট্ৰ পৃষ্ঠপোষিক সন্ত্ৰাসবাদ (State Sponsored Terrorism) নামে দুই প্ৰকাৰৰ সন্ত্ৰাসবাদে জনসাধাৰণৰ লগতে ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি আতংকৰ সৃষ্টি কৰি জনসাধাৰণৰ জীৱনৰ অধিকাৰৰ উলংঘন কৰাৰ লগতে ৰাষ্ট্ৰীয় শান্তিত ব্যাঘাত জন্মাইছে। উগ্ৰপন্থীৰ অভিযানৰ নামত পুলিচ মিলিটাৰীয়ে ভুৱা সংঘৰ্ষৰ সৃষ্টি কৰি জনসাধাৰণৰ মনত সৃষ্টি কৰা সন্ত্ৰাস ৰাষ্ট্ৰ আহিলা ব্যৱহৃত সন্ত্ৰাসবাদৰ উৎকৃষ্ট উদাহৰণ। দ্বিতীয়তে ৰাষ্ট্ৰপৃষ্ঠপোষিক সন্ত্ৰাসবাদ ৰূপে পাকিস্তানী আই. এছ. আই (ISI) ৰ কথা উনুকিয়াব পাৰোঁ। পাকিস্তানী আই. এছ. আই. (ISI) এ কাশ্মীৰৰ কিছুমান উগ্ৰপন্থী গোটক সহায়-সাহায্য, আশ্ৰয়, প্ৰশিক্ষণ, তথ্য আদি যোগান ধৰি ভাৰতৰ ভূমিত সন্ত্ৰাসবাদ চলাবলৈ উচতনি যোগাই আছে বুলি ভাৰত চৰকাৰে প্ৰমাণসহ দাবী উত্থাপন কৰিছে।

বিভিন্ন উদ্দেশ্যে অক্টোপাছৰ দৰে শিপা মেলি ভিন্ন দেশক ভীতিগ্ৰস্থ কৰা বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদে কুৰি

শতিকাৰ মাজ ভাগৰ পৰা বিকাশ লাভ কৰে। ১৯৪৮ চনত পেলেষ্টাইন বিভাজনেৰে ইহুদীসকলৰ বাবে ইজৰাইল নামেৰে এখন নতুন ৰাষ্ট্ৰ গঠন কৰা হৈছিল যদিও পেলেষ্টাইন প্ৰতিষ্ঠাৰ লক্ষ্যৰে ইজৰাইল ধ্বংস কৰিবলৈ সন্ত্ৰাসবাদৰ পোষকতা কৰাৰে পৰা বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদৰ সৃষ্টি হোৱা বুলি কোৱা হয়। সমসাময়িক সময়ত ওছামা বিন লাডেনৰ নেতৃত্বত আল-কায়দা নামৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠনটোৱে আমেৰিকাত চলোৱা ধ্বংসলীলা বিশ্ব ইতিহাসত এক বিশ্ব ত্ৰাস ২০০১ চনৰ ১১ ছেপ্তেম্বৰত আল-কায়দাই আমেৰিকাত অৱস্থিত 'বিশ্ব-বাণিজ্য কেন্দ্ৰ' আৰু সামৰিক বাহিনীৰ মুখ্য কাৰ্য্যালয় 'পেন্টাগণ' আক্ৰমণৰ ফলত আমেৰিকাৰ ক্ষতিৰ পৰিমাণ, নিৰীহ জনতাৰ মৃত্যুৰ সংখ্যা আছিল বিস্তৰ। ইয়াৰোপৰি 'আল কায়দা'ই স্পেইনৰ মাদ্ৰিদতো চলন্ত ৰেলগাড়ীত বোমা বিস্ফোৰণ কৰি বহুতো লোকৰ প্ৰাণ কাঢ়ি লোৱাৰ লগতে আন বহুতো লোক গুৰুতৰভাৱে আহত হৈছিল। আল-কায়দাই আমেৰিকাত চলোৱা আতংকৰ পিছত আমেৰিকাই বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদৰ প্ৰসাৰত অৰিহণা যগোৱাৰ সন্দেহত ইৰাক আক্ৰমণ কৰি ছাদ্দাম হুছেইনক ক্ষমতাৰ পৰা অপসাৰণ কৰে যদিও এতিয়াও সন্ত্ৰাসবাদীৰ ত্ৰাসৰপৰা ইৰাক মুক্ত হ'ব পৰা নাই আৰু এই সন্ত্ৰাসবাদী গোটসমূহে বিশ্বব্যাপী সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্য সংগঠিত কৰাৰ বাবে পৰিকল্পনা ৰচনা কৰিছে। বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদী গোটসমূহক এতিয়া ৰাষ্ট্ৰীয় কৰ্তৃত্ববিৰোধী আন্দোলন হিচাপে গণ্য কৰা হয়। ইয়াৰ ভিতৰত এল.টি.টি.ই, আইৰিচ ৰিপাব্লিকান আৰ্মি, খালিস্তান লিবাৰেচন ফ্ৰ'ন্ট আদি উল্লেখযোগ্য। ইছলামিক ষ্টেট (IS) নামৰ দুৰ্ধৰ্ষ সংগঠনটোৱেও ক্ৰমশঃ মধ্যপ্ৰাচ্যৰ বাহিৰেতো সমৰ্থন লাভ কৰিবলৈ লৈছে। শেহতীয়াকৈ ফিলিপাইনছকে আদি কৰি অন্যান্য ৰাষ্ট্ৰতো অন্য সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠনৰপৰা সংগঠনটোৱে সমৰ্থন লাভ কৰিছে। বৰ্তমান মুছলমান অধ্যুষিত ইণ্ডোনেছিয়া আৰু মালয়ছিয়াৰ উপৰি ফিলিপাইনছৰপৰা কমেও ১০০ জন যুৱকে আই এছত যোগদান কৰা বুলি নিৰাপত্তা সংস্থাৰ সন্দেহ। অৱশ্যে আমেৰিকাৰ নেতৃত্বত অষ্ট্ৰেলিয়া, কানাডাই আই এছ ৰ বিৰুদ্ধে যুঁজত সহযোগিতা আগবঢ়াব।

সন্ত্ৰাসবাদীৰ কূটাঘাতত ইতিমধ্যে ভাৰতবৰ্ষই বিস্তৰ ধন-জন হেৰুৱাইছে। সন্ত্ৰাসবাদ নামৰ এই বিষবৃক্ষৰ শিপা এতিয়া নতুন নতুন ঠাইলৈ বিয়পি পৰিছে। শেহতীয়াকৈ ভাৰতকে ধৰি দক্ষিণ এছিয়াত বিশ্বত্ৰাস সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠন আল কায়দাই নিজৰ শাখা খুলিবলৈ উদ্যোগ লোৱাৰ সময়ত অসমতো সংগঠনটোৱে কূটাঘাতৰ লক্ষ্য কৰিছে। আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় মৌলবাদী সংগঠনটোৱে ভাৰতৰ বিৰুদ্ধে জেহাদ ঘোষণা কৰাৰ এমাহৰ পিছতেই এই আতংকই সমগ্ৰ দেশৰ লগতে অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলক গ্ৰাস কৰিছে। অসমক লৈ মৌলবাদী সংগঠনটোৱে এতিয়া অধিক তৎপৰ হোৱা বুলি এতিয়া সমগ্ৰ অসমবাসীয়ে জ্ঞাত। শেহতীয়াকৈ

বৰপেটাত গ্ৰেপ্তাৰ হোৱা জামাতুল মুজাহিদীন, কেইদিনমানপূৰ্বে পশ্চিমবংগৰ বৰ্ধমানত নিজে নিৰ্মাণ কৰা আই.ই.ডিৰ বিস্ফোৰণত আল কায়দাৰ হৈ কাম কৰা ইণ্ডিয়ান মুজাহিদীনৰ দুজন সদস্য নিহত হোৱা ঘটনাৰ পৰা স্পষ্ট হৈ পৰে যে পশ্চিমবংগক আশ্ৰয়স্থলী হিচাপে লৈয়ে মৌলবাদী সংগঠনটোৱে অসমৰপৰা নাতি দূৰৈত পশ্চিমবংগত বাহৰ পাতি অসমত কূটাঘাত সৃষ্টিৰ পৰিকল্পনা যুগুত কৰিছে। ইয়াৰ বিপৰীতে কিন্তু অসম চৰকাৰে আল-কায়দাৰ ভাবুকিৰ প্ৰতি কোনো ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা দৃষ্টিগোচৰ হোৱা নাই।

গণতন্ত্ৰৰ সাফল্যত হেঙাৰৰূপে থিয় হোৱা এই সন্ত্ৰাসবাদ মানুহৰ স্বাধীনতা, নিৰাপত্তা আদিৰ ক্ষেত্ৰত অভিশাপস্বৰূপ। অৱশ্যে বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদ ৰোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰসংঘই সময়ে সময়ে বিভিন্ন পদক্ষেপ হাতত লৈছে। ৰাষ্ট্ৰসংঘই সন্ত্ৰাসবাদ ৰোধ কৰাৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ মাজত সহযোগিতা সৃষ্টিৰ বাবে ভিন্ন ধৰণৰ ক'নভেনচন, ঘোষণা পত্ৰ আদিৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। ইয়াৰ ভিতৰত "পণবন্দীকৰণ বিৰোধী ক'নভেনচন" (Convention Against Taking Hostage), "সন্ত্ৰাসবাদ নিৰ্মূলকৰণৰ ব্যৱস্থাৱলীৰ ঘোষণাপত্ৰ" (Declaration on Measure to eliminate Terrorism)ৰ নাম উল্লেখ কৰিব পাৰোঁ। সন্ত্ৰাসবাদ ৰোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰত সংশ্লিষ্ট ৰাষ্ট্ৰই ইয়াক গজালিতে নাশ কৰাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে। ইয়াৰ লগতে শক্তিশালী জনমত গঠন কৰা ৰাষ্ট্ৰৰ দায়িত্ব হ'ব লাগে। কিয়নো দেশৰ জনসাধাৰণৰ সমৰ্থন নাপালে সন্ত্ৰাসবাদে সেই ৰাষ্ট্ৰত ভেঁটি স্থাপন কৰিব নোৱাৰে। ফলত ৰাষ্ট্ৰীয় ভিত্তিত সন্ত্ৰাসবাদ নিৰ্মূল হ'লে ই বিশ্ব সন্ত্ৰাসবাদত পৰিণত হ'ব নোৱাৰে। শেহতীয়াকৈ অসমক আল-কায়দাৰ কূটাঘাতমূলক আক্ৰমণৰপৰা ৰক্ষা কৰাৰ বাবে অসমৰ জনপ্ৰিয় প্ৰভাৱগোষ্ঠী দল হিচাপে সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই গ্ৰহণ কৰা পদক্ষেপ প্ৰশংসনীয়। সদৌ অসম ছাত্ৰ-সন্থাৰ উপদেষ্টা ড° সমুজ্জ্বল কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য, সাধাৰণ সম্পাদক তপন কুমাৰ গগৈ, শিক্ষাবিদ বসন্ত ডেকা আৰু নিৰেন ডেকা সমন্বিতে ছাত্ৰ-সন্থাৰ প্ৰতিনিধি দলটোৱে নতুন দিল্লীত কেন্দ্ৰীয় গৃহ ৰাজ্যমন্ত্ৰী কিৰেণ ৰিজিজু দেৱক সাক্ষাৎ কৰি অসমত আল-কায়দা আৰু আন আন মৌলবাদী সন্ত্ৰাসবাদী গোটবোৰে চলাই থকা ৰাষ্ট্ৰদ্ৰোহী কাৰ্যকলাপৰ ক্ষেত্ৰত কঠোৰ শাস্তি আৰু নিশ্চিত ব্যৱস্থা ল'বলৈ দাবী জনায়। সৰ্বশেষত উল্লেখ কৰিব পাৰোঁ যে বিশ্বত বিশ্বশান্তি, নিৰাপত্তা, ৰাজনৈতিক সুস্থিৰতা, ৰাষ্ট্ৰীয় অখণ্ডতা আদি ৰক্ষা কৰিবলৈ হ'লে সন্ত্ৰাসবাদৰ বিৰুদ্ধে বিশ্বৰ সৰু-বৰ আটাইবোৰ ৰাষ্ট্ৰই পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ লগত সহযোগিতা স্থাপন কৰাটো বাঞ্চনীয়।••

বিঃ দ্ৰঃ (বিভিন্ন বাতৰি কাকত আৰু প্ৰবন্ধৰ পৰা সহায় লোৱা হৈছে)

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্য

গায়ত্ৰি দত্ত, প্ৰাক্তন ছাত্ৰী
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা
বৰ্ত্তমান গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী

2000 চনত অনুষ্ঠিত হোৱা ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সহস্ৰাব্দৰ সন্মিলনত ৰাষ্ট্ৰৰ নেতাসকলে "সহস্ৰাব্দৰ ঘোষণা" নামেৰে এখন ঘোষণা-পত্ৰ প্ৰকাশ কৰে আৰু এই ঘোষণাৰ দ্বাৰা কুৰি শতিকাৰ বিশ্বখন অধিক উন্নত আৰু নিৰাপদ কৰাৰ কাৰণে ৰাষ্ট্ৰনেতাসকলে শপত লয়। সহস্ৰাব্দৰ ঘোষণাত কিছুমান সময় নিৰ্দ্দিষ্ট বিকাশৰ লক্ষ্য সন্নিবিষ্ট কৰা হয়। এই বিকাশৰ লক্ষ্য সমূহকে সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্য বোলা হয়। ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ 193 খন সদস্য ৰাষ্ট্ৰ আৰু 23 টা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সংস্থাই 2015 চনৰ ভিতৰত এই লক্ষ্যসমূহ পূৰণ কৰাৰ বাবে সন্মতি প্ৰদান কৰে। সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে— ৰাষ্ট্ৰীয় পদক্ষেপ আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগিতাৰ ভিত্তিত শিশু, মহিলা আৰু পুৰুষৰ বাবে সৰ্বত্ৰ খাদ্য, শিক্ষা, স্বাস্থ্যৰ যতন আৰু অৰ্থনৈতিক সুযোগৰ ব্যৱস্থা কৰা। লগতে বিশ্বৰ আটাইতকৈ দুখীয়া দেশসমূহৰ সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ বিকাশ তৰান্বিত কৰা।

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যৰ মূল ভিত্তি হৈছে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সহস্ৰাব্দ ঘোষণা। সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই মূলতঃ আন্তৰ্জাতিক শান্তি আৰু নিৰাপত্তাৰ ক্ষেত্ৰত নিৰাপত্তাৰ অপৰাম্পৰগত দিশসমূহৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই মূলতঃ 3 টা প্ৰধান পদক্ষেপক সামৰি লয়। সেইবোৰ হ'ল—

(a) মানব সম্পদৰ প্ৰকৃত মূল্য নিৰূপণ : সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই মানব সম্পদ সমূহক প্ৰকৃত অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰাৰ উদ্দেশ্যে বিভিন্ন দিশৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। যেনে : স্বাস্থ্যৰ যত্ন, উপযুক্ত পুষ্টি সাধন, শিশুৰ মৃত্যুৰ হাৰ কমোৱা, HIV, যক্ষ্মা আৰু মেলেৰিয়াৰ দৰে মহামাৰীৰ পৰা জনসাধাৰণক ৰক্ষা কৰা আৰু শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ সাধন কৰা।

(b) আন্তঃগাঁথনিৰ উন্নতি সাধন : সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই আন্তঃগাঁথনিৰ উন্নতি সাধনৰ ওপৰতো গুৰুত্ব

প্ৰদান কৰিছে। ইয়াৰ বাবে তথ্য আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উন্নতিসাধন, উপযুক্ত শক্তি উৎপাদন, যাতায়ত আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ উন্নতিসাধন, বিশুদ্ধ খোৱাপানী যোগানৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ লগতে সমূহ বিকাশক বা আন্তঃগাঁথনিবোৰক পৰিবেশ মৈত্ৰী কৰি গঢ়ি তোলা।

(c) সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অধিকাৰ ঃ সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই জনসাধাৰণৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অধিকাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। ইয়াৰ বাবে মহিলাৰ সবলীকৰণ, সংঘৰ্ষৰ উপশম, ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত জনসাধাৰণৰ সিদ্ধান্তক গুৰুত্ব প্ৰদান, ৰাজহুৱা সেৱা সমূহত সমূহ জনসাধাৰণৰ যোগদানৰ সম সুবিধা প্ৰদানৰ লগতে সম্পত্তিৰ নিৰাপত্তাৰ অধিকাৰক সুৰক্ষিত কৰাৰ ওপৰতো সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে।

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যত মুঠ আঠটা প্ৰধান লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে। লক্ষ্যবোৰ হৈছে—

1. চূড়ান্ত দৰিদ্ৰতা আৰু ক্ষুধা নিৰ্মূল কৰা।
2. সাৰ্বজনীন প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰা।
3. লিঙ্গ সমতাৰ উন্নীতকৰণ আৰু নাৰীৰ সবলীকৰণ কৰা।
4. শিশুৰ মৃত্যুৰ হাৰ হ্ৰাস কৰা।
5. মাতৃৰ স্বাস্থ্যৰ উন্নতি কৰা।
6. এইচ. আই. ভি. / এইড্ছ, মেলেৰিয়া আৰু অন্যান্য ৰোগ প্ৰতিৰোধ কৰা।
7. বহনক্ষম পৰিবেশ সুনিশ্চিত কৰা।
8. উন্নতিৰ বাবে বিশ্বজনীন মিত্ৰতাৰ বিকাশ কৰা।

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যৰ সীমাবদ্ধতা ঃ

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই বিকাশৰ প্ৰায়বোৰ দিশকে সামৰি লৈছে যদিও ইয়াৰ কিছুমান সীমাবদ্ধতা আছে। সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই মুঠ আঠটা লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰি লৈছে। কিন্তু আন কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ লক্ষ্যক ইয়াৰ অন্তৰ্গত কৰা নহ'ল কিয় এই লৈ প্ৰশ্ন উত্থাপন হোৱা দেখা যায়। সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশক উপেক্ষা কৰিছে। সেইবোৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

(a) সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই কৃষিক্ষেত্ৰত প্ৰগতি সাধনৰ বাবে কোনো বিশেষ লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা নাই। কিন্তু পৃথিৱীৰ বেছি সংখ্যক লোক কৃষি লগতেই জড়িত।

(b) সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই প্ৰাথমিক শিক্ষাত সকলোৰে অংশগ্ৰহণ আৰু সমাপ্তিৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। অৰ্থাৎ MDG-এ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সংখ্যাগত মানদণ্ডৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছে। কিন্তু প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ গুণগত মানদণ্ডক গুৰুত্ব দিয়া নাই যাৰ ফলত অনেক দেশতে গুণগতভাৱে অৰ্হতা অৰ্জন নকৰা লোকেও প্ৰাথমিক শিক্ষা সমাপ্ত কৰিছে।

(c) MDG– ত সন্নিবিষ্ট কিছুমান লক্ষ্য বিশেষকৈ

স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় লক্ষ্যসমূহৰ অগ্ৰগতিৰ মাপ লোৱাটো যথেষ্ট কঠিন। এই সম্পৰ্কীয় তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ যিবোৰ সমীক্ষাৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়; তাৰে প্ৰায়বোৰ নিৰ্ভৰযোগ্য নহয়।

(d) MDG– এ ধৰি লয় যে লক্ষ্যসমূহৰ প্ৰাপ্তি দেশসমূহৰ সদিচ্ছাৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণভাৱে নিৰ্ভৰশীল আৰু ই দেশসমূহৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক দিশটো সম্পূৰ্ণৰূপে উপেক্ষা কৰে। দেশৰ সামৰ্থতা বৃদ্ধি নকৰাকৈ সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যসমূহ আহৰণ কৰাটো সম্ভৱ নহয়। কিন্তু সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যত দেশৰ সামৰ্থতা বৃদ্ধিৰ বাবে ল'ব লগা ব্যৱস্থাৰ কোনো উল্লেখ নাই।

(e) MDG– ত বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত সমতা স্থাপনৰ কোনো উদ্দেশ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা হোৱা নাই। দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলৰ ক্ষেত্ৰত দেশ এখনৰ ভিতৰতে বিভিন্ন জনসমষ্টি বা অঞ্চলৰ মাজত অসমতা পৰিলক্ষিত হয়। গতিকে ইয়াৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলৰ ক্ষেত্ৰত এক প্ৰকাৰৰ সমতা স্থাপন কৰাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰিছে।

(f) MDG– এ দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলৰ খতিয়ান লোৱাৰ বাবে আৰু এই লক্ষ্যসমূহ পূৰণ কৰাৰ বাবে কিছুমান নীতি নিৰ্দেশনা আগবঢ়ালেও সহস্ৰাব্দৰ ঘোষণাত সন্নিবিষ্ট আদৰ্শসমূহ বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সকলো উপাদান ইয়াত নাই।

এইবোৰৰ উপৰিও বহুতে এনেকুৱা নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যভিত্তিক বিকাশৰ আৰ্হিৰ যুক্তিযুক্ততা সম্পৰ্কেও প্ৰশ্নৰ উত্থাপন কৰিছে।

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যৰ সফলতা আৰু বিফলতা :

সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যই মানব বিকাশৰ মূল্যায়নৰ বাবে উপাৰ্জনৰ সলনি বিকল্প ধাৰণাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰি মানব বিকাশত বিশেষ সহায় আগবঢ়াইছে। সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যৰ ক্ষেত্ৰত মানব বিকাশৰ মূল্যায়ণ উপাৰ্জনৰ সলনি স্বাস্থ্য, শিক্ষা, পৰিবেশ, প্ৰযুক্তি আদি সূচাংকৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয়। অৱশ্যে সহস্ৰাব্দ বিকাশৰ লক্ষ্যত দেশসমূহৰ সফলতা সমান নহয়। ইয়াৰ কিছুমান দেশে অনেক ক্ষেত্ৰত সফলতা লাভ কৰাৰ বিপৰীতে আন কিছুমান দেশে অনেক ক্ষেত্ৰতে সফলতা লাভ কৰিব পৰা নাই। উদাহৰণ স্বৰূপে MDG–ত ব্ৰাজিলে যথেষ্ট সফলতা লাভ কৰিছে। তাৰ পৰিবৰ্তে বেনিন নামৰ ৰাষ্ট্ৰখনে একো ক্ষেত্ৰতেই সফলতা লাভ কৰিব পৰা নাই। MDG–ৰ অন্তৰ্গত ৰাষ্ট্ৰবোৰে দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলকৰণত বিশেষ সফলতা লাভ কৰিছে। ইয়াৰ অন্যতম অংশীদাৰ হ'ল চীন আৰু ভাৰত। কিন্তু আফ্ৰিকাৰ দেশসমূহে এই ক্ষেত্ৰত বিশেষ সাফল্য অৰ্জন কৰিব পৰা নাই।

বিশেষ অৰ্থনৈতিক সফলতা লাভ কৰিব

নোৱাৰিলেও MDG–ৰ চতুৰ্থ লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত বাংলাদেশে যথেষ্ট সফলতা অৰ্জন কৰিছে। বাংলাদেশে সৰু আইৰ চিতা প্ৰয়োগ কৰিয়েই শিশুৰ মৃত্যুৰ হাৰ যথেষ্ট হ্ৰাস কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

MDG–ৰ সপ্তম লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত কোনো ৰাষ্ট্ৰই বিশেষ সফলতা অৰ্জন কৰিব পৰা নাই। এতিয়াও পৃথিৱীৰ অনেক জনসাধাৰণে নিম্নতম অনাময় ব্যৱস্থা তথা বিশুদ্ধ খোৱাপানীৰ অভাৱত জীৱন নিৰ্বাহ কৰি আছে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত কিছুমান বেচৰকাৰী সংস্থাই বিশেষ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিছে। MDG ৰ অষ্টম লক্ষ্যটো মূলতঃ ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ দায়বদ্ধতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কিন্তু সৰহ সংখ্যাক ৰাষ্ট্ৰই গোলকীয় অংশীদাৰিত্বৰ ধাৰণাক অতিকৈ কম সম্মান প্ৰদান কৰে।

2010 চনত MDG ৰ সফলতা সমূহ পৰীক্ষণৰ বাবে আন এক সন্মিলন অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল। এই সন্মিলনত নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছিল যে যিবোৰ লক্ষ্যত 2015 চনত উপনীত হ'ব পৰা নাযায় সেইবোৰ পৰৱৰ্তী সময়ত উপনীত হ'বৰ বাবে "Post 2015 Development Agenda" নামেৰে কাৰ্য্যব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ বাবে সন্মতি প্ৰকাশ কৰিছিল। ইয়াৰ বাবে 2012 চনত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সচিব প্ৰধান বেন কি মুনে চৰকাৰী নেতা, ব্যক্তিগত প্ৰতিষ্ঠান আৰু নাগৰিক সমাজৰ 26 টা সংগঠনক নিযুক্তি প্ৰদান কৰি এই ক্ষেত্ৰত পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱাৰ বাবে ব্যৱস্থা কৰিছে।◆◆

<u>সহায়ক গ্ৰন্থপুঞ্জী ঃ</u>

1. পাল, নায়ক, পাটগিৰি, ড° কৃপেশ চন্দ্ৰ, প্ৰতুল চন্দ্ৰ, ৰুবুল ঃ আন্তৰ্জাতিক সম্পৰ্ক, অৰুণ প্ৰকাশন।

নাৰী নিৰ্যাতন আৰু ইয়াৰ প্ৰতিৰোধৰ উপায়

ভাস্কৰ জ্যোতি ডেকা, পঞ্চম ষাণ্মাসিক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা

আৰম্ভণি ঃ সাম্প্ৰতিক সময়ত এটা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ, স্পৰ্শকাতৰ তথা বহুচৰ্চিত আৰু সৰ্বত্ৰ আলোচ্য বিষয় হ'ল নাৰী নিৰ্যাতন। নাৰী অৰ্থাৎ মহিলাৰ ইচ্ছা, স্বাধীনতা, প্ৰয়োজনীয়তা আদিক মানসিক আৰু শাৰীৰিক ভাৱে বাধা প্ৰদান কৰা কাৰ্যকে আমি সাধাৰণতে নাৰী নিৰ্যাতন বুলি গণ্য কৰো। অৱশ্যে ই পুৰুষৰ দ্বাৰা অথবা নাৰীৰ দ্বাৰা নাৰীৰ ওপৰত কৰা কাৰ্যও হ'ব পাৰে। আমাৰ সমাজত যিহেতু নাৰী আৰু পুৰুষ উভয়ে উভয়ৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সেয়েহে পুৰুষ বা মহিলা কোনো এটাৰ ওপৰত সৃষ্টি হোৱা সমস্যাই হ'ল সমগ্ৰ সমাজৰ সমস্যা।

নাৰীৰ ওপৰত চলা নিৰ্যাতন বৰ্তমান সময়ত সৃষ্টি হোৱা সমস্যা নহয়। অতীতৰে পৰা এফালে নাৰীক দেৱী ৰূপে পূজি সমাজত আগস্থান দিয়াৰ নজিৰ আছে যদিও আনফালে নাৰীক দাসী বা পণ্য সামগ্ৰীৰ ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰাৰ সাক্ষ্যও আমি পাও। উদাহৰণ স্বৰূপে ৰজা হৰিশ্চন্দ্ৰই স্বাৰ্থ সিদ্ধিৰ বাবে নিজ পত্নীকে ব্ৰাহ্মণৰ ওচৰত বিক্ৰী কৰিছিল। ইয়াৰ উপৰিও প্ৰাচীন ভাৰতত গণিকা বৃত্তি প্ৰচলনৰ কথা প্ৰাচীন শাস্ত্ৰাদিত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ আছে। "অৰ্থশাস্ত্ৰ"ত উল্লেখ কৰা হৈছে যে ৰজাই দেশত গণিকাসকলক চোৱা-চিতা কৰিবলৈ এগৰাকী 'গণিকাধ্যক্ষ' নিয়োগ কৰিছিল। "অৰ্থশাস্ত্ৰত"ত নিৰ্দেশ দিয়া হৈছেঃ "ৰজাৰ আদেশ সত্বেও যদি গণিকাই কোনো পুৰুষৰ ওচৰলৈ নাযায়, তাইক এহেজাৰ বেতৰ কোব মাৰিব, অথবা পাঁচ হেজাৰ পন দণ্ড কৰিব"। এই কথাই প্ৰমাণ কৰে যে প্ৰাচীন কালত নাৰীৰ ওপৰত কি নিৰ্যাতন চলিছিল। অৱশ্যে কোনো কোনো সময়ত নাৰীয়ে বীৰত্ব তথা সমাজত আগস্থান পোৱাৰ কথাও আমি জানিবলৈ পাও যদিও বেছিভাগ সময়ত বেছিভাগ নাৰীয়ে নিৰ্যাতনৰ বলি হ'ব লগা হৈ আহিছে। গতিকে আমি ক'ব পাৰো যে অতীততো নাৰী নিৰ্যাতন চলিছিল, এতিয়াও চলি আছে, কেৱল পৰিবৰ্তন হৈছে সময় আৰু

নিৰ্যাতনৰ প্ৰকৃতিৰ।

নাৰী নিৰ্যাতনৰ দুটামান দিশ ঃ

জন্ম হোৱাৰ পিছৰে পৰা মৃত্যুৰ মুহূৰ্তলৈ নাৰী সকল বিভিন্ন ধৰণে লাঞ্ছিত-বঞ্চিত তথা নিৰ্যাতিত হৈ অহাৰ দুটামান দিশ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

১। পৰম্পৰাগত সংস্কৃতিয়েও নাৰীক/মহিলাক সামগ্ৰী হিচাপেহে চায়। উদাহৰণ স্বৰূপে কন্যা সন্তানক কোৱা হয় "পৰৰ ধন"— কন্যা হ'লে দানলৈ। কোনো মহিলাই ছোৱালী সন্তান জন্ম দিলে বেছিভাগৰে শাহু-শহুৰে অসন্তুষ্টি প্ৰকাশ কৰে। ছোৱালীৰ তুলনাত ল'ৰা সন্তান জন্ম হ'লে অধিক গুৰুত্ব দিয়ে। ছোৱালীক আনুষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰোৱাবলৈও ইচ্ছা প্ৰকাশ নকৰে।

২। বিয়াৰ পিছতো বহু মহিলা প্ৰতিদিনেই স্বামীৰ বলপূৰ্বক যৌন কামনাৰ বলি হয়। ফলত বহু মহিলাই অনাকাংক্ষিত মাতৃত্বৰ বোজা বহন কৰিব লগা হয়। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত বহু মহিলা অনাকাংক্ষিত মাতৃত্বৰ পৰা উদ্ধাৰ পাবলৈ স্বামীৰ প্ৰৰোচনাত পৰি বাৰম্বাৰ গৰ্ভপাতৰ সন্মুখীন হৈ ভগ্ন আৰু ৰুগ্ন স্বাস্থ্যক আঁকোৱালী ল'ব লগা হয়। আনকি মৃত্যুক সাবটি লোৱাও দেখা যায়।

৩। বৃদ্ধ বয়সত মহিলাক নিজ পুত্ৰয়ো অৱহেলা কৰা দেখা যায়। বৃদ্ধ মাতৃৰ বোজা অধিকাংশ পুত্ৰই ল'ব নিবিচাৰে; যাৰ ফলত বৃদ্ধ বয়সত মাতৃয়ে অশেষ যাতনা ভোগ কৰিব লগা হয়।

অসমত নাৰী নিৰ্যাতনৰ কিছু শিহৰণকাৰী তথ্য ঃ

যোৱা কেইটামান বছৰত অসমত হোৱা নাৰী নিৰ্যাতনৰ কিছু শিহৰণকাৰী তথ্য তলত দিয়া ধৰণৰ— যোৱা ২০১১ চনত সংঘটিত হোৱা নাৰী নিৰ্যাতনৰ ঘটনাত অসম দেশৰ ভিতৰত পঞ্চম স্থানত আছিল। ইয়াৰ উপৰিও ২০১৩ চনৰ মাৰ্চ মাহৰ বিধানসভাৰ বাজেট অধিৱেশনত মন্ত্ৰী ৰকিবুল হুছেইনে দাখিল কৰা তথ্য অনুসৰি বিগত দহ বছৰত ৩৩,১৯৮ টা নাৰী নিৰ্যাতনৰ ঘটনা অসমত সংঘটিত হৈছে আৰু এই সময়ছোৱাত সেই হিচাপত নিতৌ ৯ টাৰো অধিক নাৰী নিৰ্যাতনৰ ঘটনা ঘটিছে। বিধানসভাত মন্ত্ৰীৰ তথ্য মতে ২০১২ চনৰ ১ জানুৱাৰীৰ পৰা ৩১ মাৰ্চৰ ভিতৰত মাথো তিনি মাহত অসমত নাৰী নিৰ্যাতনৰ ঘটনা ১,৩৩৯টা। এনে ধৰণৰ তথ্যৰ পৰা আমি সহজে অনুমান কৰিব পাৰো যে নাৰী সকলে কিদৰে নিৰ্যাতন ভোগ কৰি থাকিব লগা হৈছে। উল্লেখনীয় বিষয় এয়ে যে ওপৰত উল্লেখ কৰা তথ্যখিনি প্ৰকাশ হোৱা তথ্যহে। এনেদৰে আৰু কিমান যে ঘটনা প্ৰকাশ নহোৱাকৈ ৰৈ গৈছে তাক ভাবিবই টান।

নাৰী নিৰ্যাতনৰ মূল কাৰণ সমূহ ঃ

বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কাৰণত নাৰী সকল নিৰ্যাতিত হৈ আহিছে যদিও তলত নাৰী নিৰ্যাতনৰ কিছুমান নিৰ্দিষ্ট কাৰণ উল্লেখ কৰা হ'ল—

(১) পূজিবাদী সমাজ ব্যৱস্থা ঃ পূজিবাদী সমাজ ব্যৱস্থা হ'ল নাৰী নিৰ্যাতনৰ এটা অন্যতম গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰণ। পূজিবাদে আজি নাৰীক ভোগৰ

সামগ্ৰীলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিব ধৰিছে। মানুহ এতিয়া ভোগ বিলাসী হৈ পৰিছে। বৃহৎ বৃহৎ কৰ্পোৰেট গোষ্ঠীবোৰে নিজৰ ব্যৱসায়ৰ স্বাৰ্থত নাৰীক পণ্যৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিব লৈছে। নাৰীক নামমাত্ৰ বস্ত্ৰ পিন্ধিবলৈ দি তেওঁলোকৰ সামগ্ৰীৰ বিজ্ঞাপন প্ৰচাৰ চলাব ধৰিছে। কবলৈ গ'লে নাৰীক ব্যৱসায়ৰ মাধ্যম কৰি লৈছে। ইয়ে নাৰীৰ মৰ্যাদা যথেষ্ট পৰিমাণে অৱনমিত কৰিছে। যাৰ ফলত পদে পদে নাৰী সকলে শাৰীৰিক তথা মানসিক নিৰ্যাতনৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছে।

(২) যৌতুকৰ বাবে ঃ নাৰী নিৰ্যাতনৰ আন এক কাৰণ হ'ল যৌতুক। নৱ-বিবাহিতাই স্বামী গৃহলৈ যৌতুক আনিব নোৱাৰিলে স্বামীগৃহৰ পৰা নানা ধৰণৰ ককৰ্থনা, ভৰ্ৎসনা আদি শুনিব লগা হয়; আনকি ইয়াৰ বাবে শাৰীৰিক তথা নানা ধৰণে আৰু মানসিক নিৰ্যাতনৰ সন্মুখীন হ'ব লগাত পৰে।

(৩) প্ৰকৃত শিক্ষাৰ অভাৱ ঃ বৰ্তমান সময়তো যথেষ্ট সংখ্যক মহিলা সাধাৰণ শিক্ষাৰ পৰাও বঞ্চিত হৈ থাকিব লগা হৈছে। যাৰ ফলত তেওঁলোকে বিভিন্ন সময়ত অন্ধবিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ আদিৰ বলি হৈ নানা ধৰণে নিৰ্যাতিত হ'ব লগা হৈছে। আনহাতে আনুষ্ঠানিক ভাৱে শিক্ষিত লোক সকলেও অন্ধবিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ আদিক মানি লৈ মহিলা সকলক নিৰ্যাতন চলোৱা দেখা যায়। ডাইনী হত্যা ইয়াৰ জ্বলন্ত উদাহৰণ। এই ক্ষেত্ৰত অৱশ্যে কিছুমানৰ ব্যক্তিগত স্বাৰ্থও লুকাই থকা দেখা যায়। প্ৰকৃত শিক্ষাই মানুহক সহানুভুতীশীল হ'বলৈ শিকায়; কিন্তু প্ৰকৃত শিক্ষাৰ অভাৱৰ বাবে নাৰীয়ে নাৰীৰ মৰ্যাদা বুজি নোপোৱা হৈছে। আৰু নাৰীয়ে নাৰীৰ ওপৰত নিৰ্যাতন চলাব ধৰিছে।

(৪) মানবীয় অনুভূতিৰ চৰম অৱক্ষয় ঃ মানবীয় অনুভূতিৰ চৰম অৱক্ষয় হ'ল নাৰী নিৰ্যাতনৰ আন এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰণ। মৰম, ভালপোৱা, চেনেহ, বিশ্বাস, বন্ধুত্ব, ভাতৃত্ব আদিৰ দৰে মানবীয় গুণ সমূহ আজিৰ সমাজ তথা ব্যক্তিয়ে ক্ৰমে পাহৰিব লৈছে। মানুহ এতিয়া হৈ পৰিছে ব্যক্তিকেন্দ্ৰিক তথা স্বাৰ্থপৰ। উদাহৰণ স্বৰূপে এতিয়া স্বামীয়ে নিজ স্ত্ৰীক বিশ্বাস কৰিবলৈ তান পায় আৰু পৰপুৰুষৰ লগত সম্পৰ্ক থকা বুলি বা অন্যান্য কিছুমান কাৰণত সন্দেহ কৰি নানা ধৰণে শাৰীৰিক আৰু মানসিক নিৰ্যাতন চলায়।

(৫) নিচাযুক্ত দ্ৰব্যৰ ব্যৱহাৰ ঃ নিচাই মানুহক পশুৰ তুল্য কৰি পেলায়। অধিকাংশ পুৰুষে নিচাৰ ৰাগীত মাতাল হৈ নিজ স্ত্ৰীৰ ওপৰত অকাৰণতে অকথ্য নিৰ্যাতন চলায়। শেহতীয়া এটা সমীক্ষাত প্ৰকাশ হোৱা তথ্য অনুসৰি নিচাযুক্ত দ্ৰব্যৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত প্ৰায় ৮৫ শতাংশ ঘৰুৱা হিংসা হয়। ইয়াৰ ফলত মহিলা সকল যথেষ্ট নিৰ্যাতনৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হয়।

(৬) প্ৰচাৰ মাধ্যমৰ ভূমিকা ঃ বৰ্তমান সময়ত প্ৰচাৰ মাধ্যমৰ ভূমিকা ভৱিষ্যৎ সমাজৰ বাবে মংগলদায়ক নহয় যেন লাগে। কিয়নো প্ৰচাৰ মাধ্যম সমূহে নাৰী নিৰ্যাতন আদিৰ দৰে ঘটনা সমূহ বাৰে বাৰে প্ৰচাৰ কৰি থকাৰ বাবে জনসাধাৰণৰ মনত এক

র্যাতনৰ পৰা যথেষ্ট পৰিমাণে
কৰিব পাৰি।
প্ৰথা বন্ধ হ'ব লাগিব ঃ বিয়াৰ
বাবে বহুতো নাৰী স্বামীগৃহত
ৰ লগা হয়। সেয়েহে যৌতুক
া কঠোৰ আইন প্ৰণয়ন কৰি
বস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব।
তুক নিদিওঁ আৰু নলওঁ বুলি
।
ধ্যমৰ গঠনমূলক ভূমিকা ঃ
াৰী নিৰ্যাতনৰ ঘটনা সমূহ

শান্তি আনৰ বা
নিৰ্যাতন কৰিবৰ
(৯)
ঠাইত সজাগ
ৰেলীয়ে সমা
ওপ
আন বহুতে
প্ৰতিবোধ ক
সামৰণি ঃ
নাৰী নিৰ্যা
কৰিব পা

নকাৰাত্মক প্ৰভাবহে পৰা দেখা যায়। আৰু ইয়াৰ ফলত জনসাধাৰণে তেনে ধৰণৰ ঘটনা সংঘটিত কৰিবলৈ উৎসাহিত তথা অনুপ্ৰাণিত হোৱাহে দেখা যায়। সেয়েহে বৰ্তমান সময়ত প্ৰচাৰ মাধ্যমৰ ভূমিকাকো নাৰী নিৰ্যাতনৰ কাৰণ বুলি ক'ব পৰা যায়।

সিপিঠিত উল্লেখ কৰা নাৰী নিৰ্যাতনৰ কাৰণ সমূহৰ উপৰিও আৰু বিভিন্ন কাৰণত নাৰী নিৰ্যাতিত হৈ অহা দেখা যায় যদিও ওপৰোক্ত কাৰণ সমূহে প্ৰধান।

নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধৰ উপায় সমূহ ঃ

নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ কৰাৰ বহুতো উপায় আছে যদিও তলত উল্লেখ কৰা উপায় সমূহৰ জৰিয়তে নাৰী নিৰ্যাতন বন্ধ হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি—

(১) প্ৰকৃত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব ঃ প্ৰকৃত শিক্ষা গ্ৰহণৰ জৰিয়তে নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ কৰিব পৰা যায় বুলি আশা কৰিব পাৰি। মহিলা সকলে আনুষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণৰ উপৰিও নিজক সুৰক্ষা দিয়াৰ স্বাৰ্থত শাৰীৰিক শিক্ষাও গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। আধুনিক যুগৰ লগত খাপ খাব পৰাকৈ সকলো আদব-কায়দা শিকিব লাগিব। কু-সংস্কাৰ, অন্ধবিশ্বাস আদিৰ পৰা আঁতৰি থাকিব লাগিব। মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধৰ শিক্ষা লোৱাৰ লগতে নাৰীয়ে নাৰীক মৰ্যাদা দিব শিকিব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পাঠ্যক্ৰমত নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিষয়ে সজাগতা সৃষ্টি কৰিব পৰা পাঠ্য অন্তৰ্ভূক্ত কৰিব লাগিব। ছাত্ৰ অৱস্থাৰে পৰা এই বিষয়ত সচেতনতাৰ সৃষ্টি কৰিলে নাৰী নিৰ্যাতন বন্ধ হ'ব বুলি আশা কৰিব পৰা যায়।

(২) সাম্য, মৈত্ৰী মনোভাৱ সৃষ্টি ঃ পুৰুষ-মহিলা উভয়ৰে মনত সাম্য-মৈত্ৰী মনোভাব সৃষ্টি কৰাৰ বাবে বিভিন্ন কাৰ্যপন্থা হাতত ল'ব লাগিব। কোনো ক্ষেত্ৰত প্ৰতিযোগিতা আদি অনুষ্ঠিত কৰিলে পুৰুষ-মহিলা উভয়কে অংশগ্ৰহণৰ সম-সুবিধা দিব লাগিব। মহিলাকো পুৰুষৰ দৰে সম-শক্তিশালী বুলি গণ্য কৰিব লাগিব। মুঠৰ ওপৰত কোনো ক্ষেত্ৰতে মহিলাক বৈষম্য তথা বঞ্চনা কৰিব নালাগিব।

(৩) পুঁজিবাদী সমাজ ব্যৱস্থা বৰ্জন ঃ পুঁজিবাদে নাৰীক ভোগৰ সামগ্ৰী বুলিহে গণ্য কৰি আহিছে সেয়েহে পুঁজিবাদী সমাজ ব্যৱস্থা বৰ্জন কৰি নাৰীকো পুৰুষৰ সম-মৰ্যাদা দিব লাগিব। নাৰীক সৃষ্টিৰ অধিকাৰী বুলি গণ্য কৰিব লাগিব। পুঁজিবাদী সমাজ বৰ্জন কৰি পুৰুষ-মহিলা উভয়ে সাম্য, মৈত্ৰী মনোভাব লৈ জীয়াই থাকিব লাগিব। নাৰীকো পুৰুষৰ সম স্বাধীনতা দিব লাগিব। মুঠৰ ওপৰত সমাজবাদী ব্যৱস্থা এটা সৃষ্টি কৰিব পাৰিব লাগিব।

(৪) নিচাযুক্ত দ্ৰব্য বৰ্জন ঃ নিচাযুক্ত দ্ৰব্য গ্ৰহণৰ ফলত গ্ৰহণকাৰী ব্যক্তিৰ নিজৰ লগতে ঘৰ, তথা সমাজৰো যথেষ্ট ক্ষতি হয় আৰু নাৰী সকলে মূলত ইয়াৰ দুৰ্ভোগ তথা যাতনা ভোগ কৰিব লগা হয়। সেয়েহে এনে ধৰণৰ দ্ৰব্য সমূহৰ বিক্ৰী তথা ব্যৱহাৰৰ বিৰুদ্ধে কঠোৰ আইন প্ৰণয়ন কৰি ইয়াক বন্ধ কৰিব লাগিব। এনে দ্ৰব্য সমূহ বৰ্জন তথা বন্ধ

কৰিলে নাৰী সকল নিৰ্যাতনৰ পৰা যথেষ্ট পৰিমাণে মুক্ত হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

(৫) যৌতুক প্ৰথা বন্ধ হ'ব লাগিব ঃ বিয়াৰ পিছত যৌতুক নিদিয়া বাবে বহুতো নাৰী স্বামীগৃহত নানা ধৰণে নিৰ্যাতিত হ'ব লগা হয়। সেয়েহে যৌতুক দিয়া আৰু লোৱা ব্যৱস্থা কঠোৰ আইন প্ৰণয়ন কৰি হ'লেও বন্ধ কৰাৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। আগেয়ে সকলোৱে যৌতুক নিদিওঁ আৰু নলওঁ বুলি প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হ'ব লাগিব।

(৬) প্ৰচাৰ মাধ্যমৰ গঠনমূলক ভূমিকা ঃ প্ৰচাৰ মাধ্যম সমূহে নাৰী নিৰ্যাতনৰ ঘটনা সমূহ নাকাৰাত্মক ভাৱে প্ৰচাৰ নকৰি গঠনমূলক ভাৱে প্ৰচাৰ কৰিব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও বেনাৰ, হোৰ্ডিংছ আদিৰ জড়িয়তেও সজাগতা আনিবলৈ চেষ্টা চলাব লাগিব।

(৭) আলোচনা সভা ঃ আলোচনা সভাত নাৰী নিৰ্যাতনৰ কু-ফল সমূহে সমাজত কিদৰে নাকাৰাত্মক প্ৰভাব পেলাই তাক গঠনমূলক ভাৱে আলোচনা কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। ইয়াত উভয় পক্ষৰে অংশ গ্ৰহণৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।

(৮) দৃষ্টান্তমূলক শাস্তিৰ ব্যৱস্থা ঃ বহু সময়ত দেখা যায় যে নাৰী নিৰ্যাতনৰ অভিযোগত অভিযুক্ত তথা দোষী সকলে সাধাৰণ শাস্তিহে লাভ কৰে। ফলত দোষী সকল সংশোধন নহয়। সেয়েহে এই ক্ষেত্ৰত দোষী সকলক কঠোৰৰ পৰা কঠোৰতম শাস্তি দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে যাতে দোষী সকলে পোৱা শাস্তি আনৰ বাবে এক দৃষ্টান্ত হৈ বয় আৰু নাৰী নিৰ্যাতন কৰিবলৈ সকলোৱে ভয় কৰে।

(৯) সজাগতা ৰেলী ঃ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন ঠাইত সজাগতা ৰেলী কৰিব পৰা যায়। এনেধৰণৰ ৰেলীয়ে সমাজত এক সকাৰাত্মক প্ৰভাব পেলায়।

ওপৰত উল্লেখ কৰা ব্যৱস্থা সমূহৰ উপৰিও আন বহুতো ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ কৰিব পৰা যাব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

সামৰণি ঃ ওপৰত উল্লেখ কৰা উপায় সমূহৰ জৰিয়তে নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ কৰিব পৰা যায় বুলি আশা কৰিব পাৰি যদিও ই সম্পূৰ্ণৰূপে বন্ধ হ'ব বুলি নিশ্চয়তা প্ৰদান কৰিব নোৱাৰি। কিয়নো বিভিন্ন সময়ত নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ কৰিবলৈ বিভিন্ন পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰি অহা হৈছে যদিও ইয়াক সম্পূৰ্ণৰূপে বন্ধ কৰিব পৰা নাযায়। কাৰণ মানুহৰ মানসিকতাৰ পৰিবৰ্তন হোৱা নাই। সেয়েহে আমি প্ৰথমে নিজৰ তাৰ পিছত সমাজৰ সকলোৰে মানসিকতা পৰিবৰ্তন কৰিব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও আমি কেৱল ৮ মাৰ্চৰ দিনটো "আন্তঃৰ্জাতিক নাৰী দিৱস" ৰূপে উদযাপন নকৰি বছৰৰ প্ৰতিটো দিনে নাৰী দিৱস বুলি ভাবিব লাগিব। পুৰুষ-মহিলা উভয়ে উভয়ক মৰ্যাদা দিব লাগিব। প্ৰতিজনী নাৰী প্ৰকৃত শিক্ষাৰে শিক্ষিত হ'ব লাগিব। তেতিয়াহে নাৰী নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ কৰিব পৰা যাব বুলি আশা কৰিব পাৰি।◆◆

(বিঃদ্ৰঃ ভিন্ন উৎসৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।)

বিশ্বায়ন আৰু তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতি

অপৰ্ণা দেৱী, প্ৰাক্তন ছাত্ৰী
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা
বৰ্ত্তমান গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী

বিশ্বায়ন স্পষ্ট ভাষাত ইয়াৰ ব্যাখ্যা দিয়া সহজ নহয়। বিশ্বায়ন মূলতঃ বিশ্ব অৰ্থনীতিৰ এক নতুন বিশ্বসূত্ৰ। বিশ্বায়নৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ হ'ল "Globalisation." আশীৰ দশকৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিশ্বায়নৰ ধাৰণাটোৱে পৃথিৱীৰ সকলোতে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিছে। সেয়েহে বিশ্বায়নৰ ধাৰণাটোক এটা নতুন ধাৰণা বুলি ক'ব পাৰি। বিশ্বায়ন হ'ল সেই প্ৰক্ৰিয়া যিটোৰ দ্বাৰা বিশ্বৰ মানুহ এটা সমাজ ব্যৱস্থাৰ অন্তৰ্ভুক্ত হয়।

বিশ্বায়নৰ অৰ্থ হ'ল সমগ্ৰ বিশ্বখনকে এটা কেন্দ্ৰীয় ব্যৱস্থাৰ অধীনলৈ অনা। বিশ্বায়ন সমগ্ৰ বিশেষকৈ বিশ্ব অৰ্থব্যৱস্থাক গোটেই বিশ্বত একীকৰণ কৰা এটা সূত্ৰ আৰু ব্যৱস্থা। সমগ্ৰ বিশ্বৰ মাজত অৰ্থনৈতিক সম্পৰ্ক এক প্ৰকাৰ শিথিল ব্যৱস্থাৰ মাজেৰে পৰিচালনা কৰাৰ এক প্ৰণালীবদ্ধ প্ৰক্ৰিয়াই হ'ল বিশ্বায়ন। পৃথিৱীৰ নানা দেশৰ মাজত পুঁজিৰ বিনিয়োগ আৰু পণ্যৰ আমদানি, ৰপ্তানি সম্পৰ্কীয় বাধা নিষেধ শিথিল কৰি উদাৰ দৃষ্টিভংগীৰে বেপাৰ বাণিজ্য পৰিচালনা কৰাৰ বিশেষ ব্যৱস্থাই হৈছে বিশ্বায়ন। ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ মাজত আৰ্থিক সম্বন্ধ বঢ়াই তোলা আৰু মুকলি প্ৰতিযোগিতামূলক বজাৰ ব্যৱস্থা শক্তিশালী কৰি তোলাই হৈছে বিশ্বায়নৰ মুল কথা।

তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতিত বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱ ঃ

বিশ্বৰ আন আন দেশসমূহৰ লগতে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰো সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক জীৱনত বিশ্বায়নে গভীৰ প্ৰভাৱ পেলাইছে। তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতিত বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱ দুই প্ৰকাৰৰ— যোগাত্মক আৰু বিয়োগাত্মক প্ৰভাৱ।

যোগাত্মক প্ৰভাৱ ঃ

তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতিত বিশ্বায়নৰ যোগাত্মক প্ৰভাৱসমূহক তিনিটা ভাগত বিভক্ত কৰিব পাৰি—

(i) সামগ্ৰী আৰু সেৱাৰ বাণিজ্য (Commodity and Service Business) ঃ

বিশ্বায়নৰ ফলত তৰান্বিত হোৱা সামগ্ৰী আৰু সেৱাৰ মুক্ত বাণিজ্যই তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতিৰ বিকাশত

বিশেষ ভাৱে সহায় কৰিছে। মুক্ত বাণিজ্যই সাধাৰণতে সম্পদৰ সৰ্বোকৃষ্ট ব্যৱহাৰ সুনিশ্চিত কৰে আৰু উৎপাদনত বিশেষীকৰণৰ সূচনা কৰে। বিশ্বায়নৰ ফলত তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ উৎপাদন বৃদ্ধি পাইছে। তাৰোপৰি বিশ্বায়নৰ আগতে প্ৰথম বিশ্বৰ বজাৰসমূহ তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ বাবে বন্ধ আছিল। কিন্তু বিশ্বায়নৰ ফলত হোৱা অৰ্থনৈতিক একত্ৰীকৰণে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ বাবে ধনী আৰু উন্নত ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ বজাৰত প্ৰৱেশৰ পথ সুচল কৰি তোলে।

(ii) পুঁজিৰ সঞ্চালন (Fund Management) ঃ

অৰ্থনৈতিক অনগ্ৰসৰতাৰ এটা মূল কাৰণ হৈছে ঘৰুৱা পুঁজিৰ মুক্ত সঞ্চালনে তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত থকা বাধা ভালেখিনি আঁতৰ কৰিছে। বৈদেশিক পুঁজিৰ আগমনে তৃতীয় বিশ্বৰ অৰ্থনীতিসমূহৰ উন্নতিত যথেষ্ট সহায় কৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত দক্ষিণ-পূৱ এছিয়াৰ দেশসমূহৰ কথা বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। দেশ এখনলৈ বৈদেশিক পুঁজিৰ আগমন দুই ধৰণে হ'ব পাৰে— প্ৰত্যক্ষ বৈদেশিক বিনিয়োগ আৰু পোৰ্টফলিও ইনভেষ্টমেণ্ট। ইয়াৰ ভিতৰত তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ বাবে প্ৰত্যক্ষ বৈদেশিক বিনিয়োগ বেছি লাভজনক।

(iii) বিত্তৰ প্ৰবাহ (Fiscal flow) ঃ

বিশ্বায়নৰ ফলত অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰখনলৈ অহা আন এটা পৰিবৰ্তন হ'ল বিত্তৰ মুক্ত প্ৰবাহ। মূলধন বজাৰ আৰু বৈদেশিক বজাৰ দেশসমূহৰ মাজত বিত্তৰ প্ৰবাহৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়। এই বিত্তীয় প্ৰবাহে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ অৰ্থনীতিকো লাভবান কৰিছে। দেশ এখনৰ মূলধন বজাৰত বৈদিশিক পুঁজিয়ে বিনিয়োগ কৰা ফলত সেইখন দেশৰ উদ্যোগিক প্ৰতিষ্ঠান সমূহে উৎপাদনৰ বাবে বিত্ত সংগ্ৰহ কৰিব পাৰে। একেদৰে বৈদেশিক বিনিময় মুদ্ৰাৰ বজাৰৰ দ্বাৰা তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহে সহজতে বৈদেশিক মুদ্ৰা সংগ্ৰহ কৰিব পাৰিছে। ইয়াৰ আগলৈকে বৈদেশিক মুদ্ৰা অৰ্জনৰ একমাত্ৰ উপায় আছিল ৰপ্তানি পদ্ধতি। কিন্তু তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ ৰপ্তানিৰ পৰিমাণ কম হোৱা হেতুকে এই দেশসমূহে বৈদেশিক মুদ্ৰাৰ অভাৱত ভুগিছিল।

এনেদৰে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ অৰ্থনীতিত বিশ্বায়নে বিভিন্ন যোগাত্মক প্ৰভাৱ পেলাইছে।

আকৌ, আন এটা দিশৰ পৰা চাবলৈ গ'লে আমি দেখা পাও যে বিশ্বায়নে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ ওপৰত বিশেষকৈ অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত পেলোৱা যোগাত্মক প্ৰভাৱৰ বিপৰীতে বহুতো ক্ষেত্ৰত ঋণাত্মক প্ৰভাৱ পেলাইছে।

ঋণাত্মক প্ৰভাৱ ঃ

তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ অৰ্থনীতিত বিশ্বায়নে পেলোৱা ঋণাত্মক প্ৰভাৱৰ বিষয়ে A. G Frank আৰু Emmanual Wallierstain এ "Dependancy Theory"ত সুন্দৰভাৱে ফুটা

তুলিছে।

মুক্ত বাণিজ্যৰ প্ৰসাৰ হ'ল বিশ্বায়নৰ এক ঋণাত্মক প্ৰভাব। মুক্ত বাণিজ্যৰ ফলত বিশ্বৰ সকলো দেশতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰী কৰিব পৰা সুবিধা প্ৰৱৰ্তন হৈছে। কিন্তু ইয়াৰ ফলত উন্নত দেশসমূহে তেওঁলোকৰ উন্নত প্ৰযুক্তি আৰু কাৰিকৰী কৌশল ব্যৱহাৰ কৰি কম খৰচতে উন্নত মানৰ সামগ্ৰী উলিয়ায়। ফলত তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ সামগ্ৰীসমূহে এই সামগ্ৰীসমূহৰ লগত ফেৰ মাৰিব নোৱাৰা হয়। কাৰণ তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ প্ৰযুক্তিবিদ্যা উন্নত নহয়। আৰু ইয়াৰ ফলত তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ অৰ্থনীতি নিম্নমানৰ হৈছে।

নব্য উপনিবেশবাদ বিশ্বায়নৰ আন এক কুফল। বিশ্বায়নৰ ফলত নব্য উপনিবেশবাদৰ সৃষ্টি হৈছে। ইয়াৰ ফলত সামাজিক, সাংস্কৃতিক, ৰাজনৈতিক ইত্যাদি বিভিন্ন উপায়ে পৰোক্ষভাৱে উন্নত দেশসমূহে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ ওপৰত শোষণ চলায়। ইয়াৰ ফলত তৃতীয় বিশ্বৰ দেশ সমূহৰ অৰ্থনীতি দিনে দিনে শোচনীয় হৈ আহিছে।

বৈদেশিক বিনিময় মুদ্ৰাৰ বজাৰৰ দ্বাৰা তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহে বৈদেশিক মুদ্ৰা ঋণ হিচাপে ল'ব পাৰে। কিন্তু এই ঋণ প্ৰদান কৰাৰ সময়ত উন্নত দেশসমূহে বিভিন্ন চৰ্ত আৰোপ কৰে। ইয়াৰ ফলত তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহে উন্নত দেশসমূহৰ বহতীয়া হিচাপে কাম কৰিব লগা হৈছে।

আকৌ, পুজিৰ দ্ৰুত সঞ্চালনে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশত বিত্তীয় সংকটৰ সৃষ্টি কৰিছে।

এনেদৰে আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে বিশ্বায়নে তৃতীয় বিশ্বৰ দেশসমূহৰ অৰ্থনৈতিক দিশটোক কোঙা কৰি পেলাইছে। বিশ্বায়নৰ সুফল পাবলৈ বিশ্বায়ন নৈতিকতা, সমতা, মানবীয় সুৰক্ষা, বিকাশ আদিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব লাগিব।••

সংগৃহীত গ্ৰন্থাৱলী ঃ

(i) পাল, নায়ক, পাটগিৰি, ড° কৃপেশ, প্ৰতুল চন্দ্ৰ, ৰুবুল ঃ আন্তৰ্জাতিক সম্পৰ্ক, অৰুণ প্ৰকাশন।
(ii) তালুকদাৰ, হিৰণ্য ঃ সমসাময়িক ৰাজনৈতিক বিষয়, অশোক পাব্লিকেশ্বনচ্।

পাৰিপাৰ্শ্বিক সজাগতা আৰু এই বিষয়ত ভাৰতৰ স্থিতি সম্পৰ্কে কিছু কথা

অমৰেন্দ্ৰ ডেকা, তৃতীয় ষাণ্মাসিক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা

সাম্প্ৰতিক সময়ত পাৰিপাৰ্শ্বিক আন্দোলনে গা কৰি উঠা দেখা যায়। বিশেষকৈ ৯০ ৰ দশকৰ পিছত এই গোটেই বিশ্ব সচেতন হৈছে। ইয়াৰ কিছুমান কাৰণ নথকা নহয় যেনে— সমগ্ৰ বিশ্বজুৰি কৃষিভূমিৰ পৰিমাণ ক্ৰমান্বয়ে হ্ৰাস পাই অহা, বিশুদ্ধ খোৱা পানীৰ অভাৱ, প্ৰাকৃতিক অৰণ্যসমূহ কাটি তহিলং কৰাৰ ফলত জৈৱ বিচিত্ৰতা হ্ৰাস পোৱা, বায়ুমণ্ডলত অ'জন গেছৰ পৰিমাণ কমি অহা, উপকূলীয় অঞ্চল বিলাকত প্ৰদূষণ সৃষ্টি হোৱা ইত্যাদি।

পৰিৱেশ সংক্ৰান্তীয় প্ৰায়বোৰ সমস্যাই এনে ধৰণৰ যে কোনো এখন চৰকাৰে অকলে ইয়াক সমাধান কৰিব নোৱাৰে। ১৯২২ চনত অনুষ্ঠিত কৰা ৰিঅ' শীৰ্ষ সন্মিলন যাক ভূ-শীৰ্ষ সন্মিলন বুলিও জনা যায় তাত এই সমস্যা সম্পৰ্কে গোটেই বিশ্বক সচেতন কৰি তুলিছিল। ৰিঅ' সন্মিলনত জলবায়ু পৰিবৰ্তন, বনানীকৰণ, জৈৱ বিচিত্ৰ আদি বিভিন্ন বিষয়ত প্ৰতিনিধি সভা অনুষ্ঠিত হয় আৰু সন্মিলনৰ শেষত উন্নয়নৰ ২১ দফীয়া কাৰ্য্যসূচী গ্ৰহণ কৰা হৈছিল।

পৰিবেশ সংক্ৰান্তীয় বিষয়ত উত্তৰ আৰু দক্ষিণ গোলাৰ্ধৰ মাজত পাৰ্থক্য আছে। উত্তৰৰ উন্নত ৰাষ্ট্ৰ সমূহ পৰিৱেশ ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সকলোকে সমানভাৱে দায়বদ্ধ থকাটো বিচাৰে। আনহাতে দক্ষিণৰ উন্নয়ণশীল ৰাষ্ট্ৰসমূহে ভাৱে যে সমগ্ৰ বিশ্বতে পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ অবক্ষয়ৰ বাবে উন্নত ৰাষ্ট্ৰ সমূহ জগৰীয়া। সেয়েহে উত্তৰৰ ধনী দেশবিলাকে পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ সংৰক্ষণৰ বাবে বেছি মূল্য দিব লাগিব। উন্নয়ণশীল ৰাষ্ট্ৰ সমূহে এতিয়াহে উদ্যোগিকৰণ আৰম্ভ কৰিবলৈ ধৰিছে গতিকে উন্নত ৰাষ্ট্ৰ সমূহৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হোৱা বাধা-নিষেধ উন্নয়ণশীল ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ ক্ষেত্ৰত সমভাৱে প্ৰযোজ্য

হোৱা উচিত নহয়। ১৯৯২ চনৰ বিঅ শীৰ্ষ সম্মিলনত এই যুক্তিটো মানি লোৱা হৈছিল।

১৯৯৭ চনৰ কীয়টো আচৰণ বিধিৰ পৰা ভাৰতবৰ্ষক আৰু চীনক বেহাই দিয়া হৈছিল। ভাৰতবৰ্ষই ২০০২ চনতহে কীয়টো আচৰণ বিধিত চহী কৰে।

পৰিৱেশ সম্পৰ্কত ভাৰতৰ স্থিতি আৰু সজাগতা ঃ

বিশ্বৰ আগশাৰীৰ উন্নয়ণশীল দেশৰ ভিতৰত ভাৰতবৰ্ষ অন্যতম। পৰিৱেশ সম্পকীয় বিষয়ত ভাৰতৰ স্থিতি মনকৰিবলগীয়া। ভাৰতবৰ্ষই ২০০২ চনৰ আগষ্ট মাহত কি কিয়টো প্ৰট'কলত অনুমোদন আৰু চহী কৰে।

পৰিৱেশ সংৰক্ষণৰ বাবে ইতিমধ্যে ভাৰতবৰ্ষৰ চৰকাৰে বিভিন্ন পদক্ষেপ হাতত তুলি লৈছে। লগতে পৰিৱেশ সম্পকীয় সজাগতা ক্ষেত্ৰত আন্তৰ্জাতিক কাৰ্য্যসূচীত ভাগ লোৱা দেখা গৈছে।

উদাহৰণস্বৰূপে ভাৰতবৰ্ষৰ National Aytofuel Policy এ যান-বাহন সমূহক বাধ্যতামূলক ভাৱে পৰিষ্কাৰ ইন্ধন ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে আদেশ জাৰি কৰা হৈছে। বেছি পুৰণা গাড়ী চলোৱা বাধা আৰোপ কৰা হৈছে। ২০০৩ চনৰ বিদ্যুৎ আইনৰ জৰিয়তে নৱীকৰণযোগ্য শক্তি ব্যৱহাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। শেহতীয়াকৈ পৰিষ্কাৰ কয়লা প্ৰযুক্তি আৰু প্ৰাকৃতিক গেছ আমদানিকৰণ ব্যৱহাৰৰ ওপৰত যি ব্যৱস্থা লৈছে ই দেশৰ পৰিৱেশ সম্পকীয় সচেতনতাক বুজাই। বৰ্তমান ভাৰত চৰকাৰে 'National Mission of Bio-Discel' ৰূপায়ণ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছে।

২০১১-১২ চনৰ ভিতৰত ১১ মিলিয়ন হেক্টৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে জৈব ইন্ধন উৎপাদন কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

ভাৰতবৰ্ষৰ মতে বিঅ শীৰ্ষ সন্মিলনৰ বুজাবুজি সমূহ অৰ্থবহ ভাৱে কাৰ্যকৰীকৰণ কৰিব পৰা নাই। ভাৰতৰ ম'তে উন্নত ৰাষ্ট্ৰসমূহে উন্নয়ণশীল ৰাষ্ট্ৰসমূহক আৰ্থিক সম্পদ আৰু সেউজ প্ৰযুক্তিবিদ্যা আদি আগবঢ়োৱা বাবে তাৎক্ষণিক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

বৃহৎ নদীবান্ধ বিৰোধী আন্দোলন বিলাকে পৰিৱেশ সুৰক্ষা আন্দোলনৰ লগত জড়িত। বৃহৎ নদীবান্ধ যি দেশতেই আৰম্ভ কৰা হৈছিল তাতেই এনে বৃহৎ নদীবান্ধৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদী আন্দোলন গঢ় লৈ উঠিছে 'নৰ্মদা বচাঁও' আন্দোলন এনে আন্দোলন বিলাক অন্যতম। অসমতো নিৰ্মীয়মান সোৱনশিৰি বান্ধ প্ৰকল্পৰ বিৰুদ্ধে কৃষক মুক্তি সংগ্ৰাম সমিতিৰ সভাপতি অখিল গগৈৰ নেতৃত্বত অসমত এক শক্তিশালী আৰু ভয়ানক আন্দোলন গঢ়ি উঠিছে। পৰিৱেশ সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতবৰ্ষই সচেতনতাৰে আগবাঢ়িলে নিশ্চয় ইয়াৰ ভৱিষ্যত নতুন প্ৰজন্মই সুফল ভোগ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।**

পৃথক ৰাজ্যৰ প্ৰাসংগিকতা

ৰিজুমণি গোস্বামী, প্ৰাক্তন ছাত্ৰী
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
কামৰূপ কলেজ, চামতা
বৰ্তমান গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী

বৰ্তমান কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে পৃথক তেলেঙ্গানা ৰাজ্য ঘোষণা কৰাৰ লগে লগেই অসমতো তাৰ প্ৰভাৱ বাৰুকৈয়ে পৰিছে। বিভিন্ন জনজাতি যেনে— বড়ো, কোচ-ৰাজবংশী, তিৱা আদিয়ে পৃথক ৰাজ্য বিচাৰি কৰা আন্দোলনে অসমৰ ৰাজনৈতিক সামাজিক বাতাবৰণ উত্তপ্ত কৰি তুলিছে। ইয়াৰ প্ৰাসংগিকতা চাবলৈ গ'লে দেখা যায় যে, সকলো জনজাতিয়ে তেওঁলোকৰ দাবী সাংবিধানিক ভাবেই দাঙি ধৰিছে; কিয়নো ভাৰতৰ সংবিধানৰ অনুচ্ছেদ 244A, অংশ X ত স্পষ্ট ভাৱে উল্লেখ আছে যে, "Formation of an Autonomous tate comprising certain Tribal areas in Assam and creation of local legislature or ouncil of minister or both therefor....." তিকে সকলো পিছপৰা জনজাতিকে সমানে সা-বিধা দি লগতে তেওঁলোকৰ সাংবিধানিক অধিকাৰ ৰক্ষা কৰাটো চৰকাৰৰ কৰ্তব্য।

যিহেতু এই জাতি জনজাতি সকলেই একলগ হৈ বৃহত্তৰ অসমৰ অস্তিত্ব ৰক্ষা কৰি আছে। গতিকে আমাৰ চৰকাৰে তেওঁলোকৰ দাবীক এটা শব্দতে নোহোৱা কৰি দিব নোৱাৰে। আকৌ অসমৰ ঐক্যতা ৰক্ষা কৰাটোও চৰকাৰৰ মৌলিক কৰ্তব্য ও দায়িত্ব। গতিকে অসমৰ ঐক্যতা ৰক্ষা কৰিবৰ বাবে আমাৰ চৰকাৰে কিছুমান সামাজিক অৰ্থনৈতিক পৰিবৰ্তন সাধনৰ উপায় অৱলম্বন কৰিব লাগে।

অসমৰ প্ৰায় প্ৰতিঘৰ জনজাতীয় মানুহৰে জনমূৰি আয় 5000 টকাৰ তলত আৰু প্ৰায় 70 শতাংশ মানুহেই দৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ তলত বাস কৰে। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ বিভিন্ন আঁচনি যেনে— MGNREGA, PDS আদি এতিয়াও বহুতো জনজাতীয় মানুহৰ পৰা বহুত নিলগত। গতিকে চৰকাৰে এইবিলাক আঁচনিৰ সুবিধা যাতে সকলো জাতি-জনজাতিৰ মানুহে একেলগে গ্ৰহণ কৰিব পাৰে তাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

তাৰোপৰি এই জনজাতীয় লোক সকলৰ মাজত বহুত মানুহ এতিয়াও নিৰক্ষৰ। গতিকে, চৰকাৰৰ লগতে বিভিন্ন জাতি জনজাতীৰ ছাত্ৰগোট সকলে অলপ চেষ্টা কৰি বিভিন্ন কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ আঁচনি যেনে- প্ৰাপ্তবয়স্ক শিক্ষা, সৰ্বশিক্ষা অভিযান আদিৰ জৰিয়তে নিৰক্ষৰতা দূৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা উচিত। এটা সমীক্ষাই কয় যে, কেবল 45% জনজাতীয় মানুহেই মাত্ৰ শিক্ষিত, বাকীখিনি এতিয়াও শিক্ষাৰ পোহৰ পোৱাৰ পৰা বহু দূৰৈত।

গতিকে মই ভাবো যে, কেৱল পৃথক ৰাজ্যই তেওঁলোকৰ সমস্যা সমাধান কৰিব নোৱাৰে বিভিন্ন জনজাতীয় দল সমূহে পৃথক ৰাজ্য বিচাৰি আন্দোলন, ধৰ্ণাৰ নামত "বন্ধ" আহ্বান কৰাতকৈ কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ আঁচনি সমূহৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰি লগতে নিজেও সচেতন হৈ তেওঁলোকৰ মানুহখিনিক বৈজ্ঞানিক চিন্তাধাৰাৰে উৎসাহিত কৰি শৈক্ষিক আৰু সামাজিক ক্ষেত্ৰত সংশোধন অনাৰ চেষ্টা কৰিব লাগে। তেতিয়াহে তেওঁলোকে নিজৰ অস্তিত্বৰ লগতে নিজৰ ভাষা-সংস্কৃতিক ৰক্ষা কৰিব পাৰিব।◆◆

HUMAN SECURITY: CONCEPTUAL FRAMEWORK AND ITS LINK WITH HUMAN CENTRIC ISSUES LIKE HUMAN DEVELOPMENT AND HUMAN RIGHTS

Dr. Saiki Talukdar
Asst. Prof. Pol. Science Dept.

Human security is the recent development within the notion of security that has experienced the growth of various other developments such as collective security, cooperative security, comprehensive security, national or state security etc. Indeed it has given a new direction to the debate over the notion of security. All the other notions of security had something common in them. Most important was that all these emphasized on the security of the state or protection of the state from threats that may be conventional or non-conventional. Collective and comprehensive security was mainly concerned with the method of protection of the state where as comprehensive security was mainly concerned with the broadening of the threats that included both traditional and nontraditional threat.

Apart from all these human security changes the goal of the security from protection of state to the protection of the individual on the ground that if individual or the citizens of a state are secured then the state will be secured automatically. Human security is "security of people, not just security of territory; security of individuals, not jus security of their nations; security throug development ,not security through arms an

security of all the people everywhere-in their homes, in their jobs, in their streets, in their communities, in their environment."[1]

Human Security gives emphasis on the protection of two main values of individual which constitute bodily safety and personal freedom. Again bodily safety of the individual implies two things, first, free from pain and destruction and second, physical wellbeing of the individual. In the same way personal freedom has also two main implications such as freedom related to one's personal life and social, economic, political and cultural freedom.[2]

The notion further argues that security of the individuals is hampered not only by war and such other violent activities but also by various other non conventional threats like disease, poverty, environmental degradation etc which may be transnational or internal. It may happen that a state is safe from other states but may be gradually 'hollowed out' from within if the security of its people go down. If other countries start erosion of the security of the people of the country by various ways then the state will automatically in problem from within.[3]Number of people killed by these nonconventional threats is much higher than the number of people killed by war and such type of violent activities. Hence the notion of human security asserts that security of the people, not state should be the prime focus for all from the nonconventional threats.[4]While identifying threats to the security of the people, to avoid vagueness the proponents have identified a 'core value' of these as everything and anything can never be brought to the orbit of threats to the security of the people. The intensity of the threat constitute the bedrock of threats to the security of the people.

The notion of human security emerged as a critique to the state security or traditional security that mainly goes on towards romanticizing the security of the state, the prime actor of international relation through realist perspective i.e. through use of force and such other measures that may be unilateral and multilateral. For this attitude towards the use of force for protection of one's security has always been under criticism at various levels. Again this notion of security is criticized for restricting the scope of threats to only military ground. The critics argue that the rival state may use other

measures to put its security under pressure.

Existing definitions on Human Security-

The Commission on Human Security 2003 defines the notion as "Human security is to protect the vital core of all human lives in ways that enhance human freedoms and human fulfillment. Human security means protecting fundamental freedoms-freedoms that are the essence of life. It means protecting people from critical (severe) and pervasive (widespread) threats and situations. It means using processes that build on people's strength and aspirations. It means creating political, social, environmental, economic, military and cultural systems that together give people the building blocks of survival, livelihood and dignity."[5]

According to kanti Bajpai, "A conception of security that is centered above all on the sanctity of the individual may be called human security."[6]

UNDP Human Development Report 1994 states "Human security means, first , safety from such chronic threats as hunger ,disease and repression. And, second, it means protection from sudden and hurtful disruptions in the pattern of daily life-whether in homes, in jobs or in communities."[7]

Human security and Human Development –

Human development is a reaction against the traditional understanding of development i.e. economic development or development in the form of growth of GDP. Like the notion of security it also put the individuals at the centre and argues that economic growth is not the ultimate goal, it is an important means towards the wellbeing of the people. Hence, human development puts emphasis on distribution of the wealth or income among the people in such a way that it conforms equality and empowerment of the individual. In other words economic growth that expands the choices of the individuals and that brings welfare to the people is called human development. Main aim of human development is not the economic growth but the distribution of the fruits of development among the people equally for the real emancipation of the people. The UNDP, forerunner of the notion of human development identified some indicators of

human development such as life expectancy, education, infant mortality, literacy rate, daily income rates etc. It also includes measures like freedom, level of political participation, transparency in activities etc as indicator of development. Justifying its importance the UNDP report 1994 states, "Accumulating wealth is not necessary for the fulfillment of some important human choices. In fact, individuals and societies make many choices that require no wealth at all. A society does not have to be rich to be able to afford democracy. A family does not have to be wealthy to respect the rights of each member. A nation does not have to be affluent to treat women and men equally. Again, human choices extend far beyond economic wellbeing. Human beings may want to be wealthy. But they may also want to enjoy long and healthy lives, drink deep at the fountain of knowledge ,participate freely in the life of their community ,breath fresh air and enjoy the simple pleasure of life in a clean physical environment and value the peace of mind that comes from security in their homes in their jobs and in their society."[8] The basic idea behind this statement is that only economic growth can not satisfy the needs of the people and there are some needs of every people or group which can be fulfilled without economic growth and development with a favorable condition. Human security or security of the people in some aspect can help in the fulfillment of these needs. Thus it(HS) provide the ground or the infrastructure for human development as only secured person in terms of basic issues of life will be able to expand the choices of life. Human security complements human development by deliberately focusing on 'downside risks'. Human Security prepares the ground for human development. It recognizes the conditions that menace survival, the continuation of daily life and the dignity of human beings.[9]

Human security and Human Rights-

These two notions are also complementary to each other. The success of the one contributes towards the enhancement of the other. If the rights related to live a dignified life are guaranteed equally to all the people then their security position will automatically be in a sound position. The commission on Human security 2003 states, "Human rights and human security are mutually reinforcing

.Human security helps identify the rights at stake in a particular situation. And human rights help answer the question: How should human security be promoted?"The commission said that for protecting the security of the people their basic rights and freedoms must be upheld. One's the right of the individuals are secured security of the individual will be ensured automatically and vice–versa. Sometime a distinction is made between the two on the ground that while the notion of human rights is much more western in origin than the notion of human security. Again, the notion of human rights puts much more emphasis on civil and political freedoms of the individuals (for which it is criticized from the Asian perspective) whereas the concept of human security gives emphasis on both political, economic and cultural aspects.

Characteristics of the people centered notion of Security-

Following points are identified as the main characteristics of the notion of human security-

i. The notion of Human security focuses on the security of the individual and people i.e.instead of the security of the state or territory.

ii. It is applicable to all the nations-developed and developing as it include all the aspects relevant to developing countries such as economic and cultural aspects neglected by the notion of human rights for which it is criticized by many as western in nature. Again as there are threats that may affect the security of the people anywhere in the globe such as environmental degradation, drug trafficking so and so forth.[10]

iii. Security problem of one nation may affect others also. Hence it believes that cooperative actions are needed to mitigate these problems. For this states, international forums, NGOs must go hand in hand to take preventive measures for those problems that brings threat to the security of the people.

The UNDP identifies following characteristics of the people centered notion of security development of which is pioneered by it.[11] These are-

i. The notion is universal and applicable for the people of all nations, rich and poor.

ii. All the components within the human security are interrelated with each other.

iii. Early prevention of problems or threats

is better than later intervention. Early prevention is less costly in this regard.

iv. Most importantly, it puts the individual at the centre point of study.

The UNDP, pioneer of the concept, further identifies some threats to the security of the people such as unchecked population growth, disparities in economic opportunities, excessive international migration, environmental degradation, drug production and trafficking and international terrorism and argue that these will create more problems in the coming years.[12]

Critical Evaluation-

It is true that the notion of human security has its roots mostly in Asian thinking but the West is also an important contributor to this idea although there exists differences between East and West on its meaning. There are many Asian countries that attempts to criticize human security on the ground that it is an conscious effort of the West to impose its liberal values on non western societies and to make the liberal value more popular.[13]Here mention may be made about the point that the thinking of human security is not western as the notion of human rights that gives too much emphasis on universal rights and by ignoring the differences between nations puts too much emphasis on civil and political rights instead of the economic and cultural rights and give equal importance to economic and cultural aspects along with political and personal aspects. Prof. Amitav Acharya concludes this controversy by stating that the differences are mostly west-west, east-west and East –West which are easily reconcilable.[14]

Again in many times there emerge question mark regarding the newness of the notion as already there exists notion such as comprehensive security and cooperative security which also widens the notion of security and threats towards it. To make this confusion clear prof. Amitav Acharya concludes that human security is not 'new wine in old bottle' as it not only widens the threat to the security but also make a departure from the earlier notions of security by changing the main theme behind the notion i.e. 'security for whom' and puts emphasis on the security of the individual not on the state.[15]

Along with it another criticism that generally rise with the earlier point is that most of the

problems or threats to the security of the people identified within the human security notion has already been recognized as problem or threats to the physical and mental wellbeing of the people. Hence, there does not arise the need of a new concept that again

brings together these problems in forefront.[16] Views exist that there are some problems with the notion of human security. First it is criticized for lacking a precise definition as the existing definitions given by various persons and institutions and commission encompasses lots of things within its area starting from physical aspect to psychological aspects.[17]Hence many a times it is argued by various persons that this cannot be a useful framework for the government policy makers as there is no hierarchical structure of those large numbers of aspects related to the security of the people. As a result of this type of criticism attempts has been made at various lebel to make the notion precise. This type of attempts can be seen in the wrings of Kanti Bajpai and Gary King and Christopher Murray. King and Murray are of the view that only the essential elements should be included within the framework of human security. Accordingly they identified five areas such as poverty, health, education, political freedom and democracy. And Kanti Bajpai developed the human security audit. But the problem with these notions is that they have prioritized certain elements as more important than the other without giving any justification necessary for it.[18]Thus efforts are going on at various levels to make the concept more practicable. The notion of human security is identified as contrary to the national interests of a state as on grounds of individual security it may justify some actions taken in the name of protection of individual freedom and rights such as humanitarian intervention.[19]Again it is criticized on the ground that it cannot be reflected in practice in most of the countries especially in those where the nation building process is still undergoing through various problems both internal and external.

The notion of human security accepts that along with state,non-governmental organizations,civil society can play a very important role towards the promotion of the security of the people.In other words,it doesnot accept the state as the sole provider

of the security for which it is mainly criticized by the realist analyst like Bary Buzan who argue that states are a necessary condition for individual security because without the state it is not clear what other agency is to act on behalf of individuals.[20]

(Endnotes)

[1] Haque, Mahbub Ul (1994): New Imperatives of Human security, RGICS Paper No 17, New Delhi.

[2] Bajpai, kanti.2000. Human security: Measures and Concept, Kroc Institute Occassional Paper.

[3] ibid

[4] ibid

[5] Commission on Human Security(2003): Human Security Now,New York.

[6] Bajpai,kanti 2000.Human security:Measures and Concept,Kroc Institute Occassional Paper.

[7] UNDP(1994.): New Dimensions of Security,New York

[8] UNDP(1994.): New Dimensions of Security,New York.

[9] Commission on Human Security (2003): Human Security Now, New York.

[10] ibid

[11] UNDP (1994.): New Dimensions of Security, New York.

[12] Ibid.

[13] Acharya, Amitav (2001) : Human Security : East versus West? Institute of Distance and Strategic Studies, Singapore, p-8

[14] Ibid, p-9

[15] ibid

[16] Jolly, Richard and Basu Ray, Deepayan. (2006) : The Human Security Framework And National Human Development Reports : A Review of Experiences and current Debates, UNDP Occasional Paper 5. NHDR Unit.

[17] Paris, Ronald(2001) : Human Security : Paradigm Shift or Hot Air? International Security, Vol-26, No-2, p-87-102.

[18] ibid

[19] Oberleitner, Gerd. (2005) : Human Security : A challenge to International Law? Global Governance, Vol.11, No.2.pp.185-203.

[20] Achary, Amitav. Human Security in Baylish, John, Smith, Steve and Owens, Patricia. Ed (2008) The Globalization of World Politics, Oxford University Press, New York.

SIXTH SCHEDULE OF INDIAN CONSTITUTION: AN OVERVIEW

Bhaben Kakati
Asst. Prof. Pol. Science Dept.

Decentralization is considered as one of the means of administrative reforms for establishing democracy in true sense. Decentralization is a mechanism through which democracy become representative and responsive1 So for a successful democracy it is important to establish some administrative setup at local level which will give an effort to the common people to involve themselves in administration.

Local government or institution can play a crucial role in strengthening democracy if it has the capacity to meet the demands and need of every section of the people. Decentralization process can be applied through two ways: functional decentralization and territorial decentralization. Territorial decentralization means spreading of administrative unit and delegate power to them. On the other hand functional decentralization means entail the relocation of certain decision making subjects to specialized and certified organization.

When eventually India was able to overthrow the British rule, the leaders of the Indian nation wanted to reconstruct Indian administration by decentralizing power to the village level. So the makers of the Indian constitution gave too much emphasis on incorporation of strong democratic institution at the grass root level administration both for the tribal and non tribal people in the Indian constitution. Consequently democratic decentralization and

establishment of Panchayatiraj became one of the Directive principles of the state policy. However in the case of tribal affairs in the country, especially those in the North East India, there are certain specific provisions in Indian constitution. The constitution makers also recognized the necessity of a political and administrative structure for the hill tribal areas of erstwhile province of Assam by enacting the Sixth Schedule to the constitution of India.[2] The sixth schedule of Indian constitution provided a separate set up for decentralizing the power especially for the tribal inhabited hill areas of north east India. Yet later the formation of Bodoland Territorial Area District in Assam expanded the scope of Sixth Schedule to encompassing the plain area also.

EMERGENCE OF SIXTH SCHEDULE:

The Sixth Schedule of Indian constitution is the product of a long historical process. The development approaches of Sixth Schedule of Indian constitution can be analysed in two sub categories- pre independence period and post independence period.

Pre Independence period:

Till the colonial intrusion, except the state of Manipur and Tripura, the remaining areas of North East India formed parts of erstwhile British province of Assam.[3] British occupied Assam after the Anglo-Burmese war in 1826.It took more than 50 years to colonize the all parts of Assam. Until then most of the tribal people were used to run self government under tribal chieftainship. The colonization of Assam resulted in linking the region more and more with mainland India. Such linkage and later on that facilitate integration with mainland India was due to the British colonial interest with the discovery of tea oil and coal in the region.[4] The British administration approach towards the tribal people was supported by the policy of isolation. They deliberately keep secluded and cut off these areas from the mainstream India. The policy of British government was solely directed and dominated by colonial interest based on isolation and exploitation of tribal. However Britishers could not continue the process for a long time. The uprising made in British administration among those who had a soft corner in mind to the tribal people compelled the British people to take some measures for the

protection of the tribal people. Accordingly a number of pacts such as the Schedule Tracts Act 1870, Schedule District Act 1874, and the Government of India Act 1919 were enacted by the British parliament wherein areas with large concentration of tribal were segregated and isolated for dealing separately with the tribal people. Later in the name of upliftment of the condition of tribe, the Government of India Act 1935 was enacted by dividing the hill areas of Assam into two categories 'excluded' and 'partially excluded' areas. The excluded areas were the Naga hills, Lushai hills, North Cachar hills while all other hill areas were under partially excluded areas. The excluded areas were free from provincial ministry jurisdiction. Expenditure incurred in these hill areas was also not voted by provincial legislature because there were no representatives from these areas. The main thrust of the policies adopted by British government was to isolate the tribal people from the general mass and separate the tribal areas from the purview of the normal administration. On the whole, British government was inclined to leave the tribesman alone, partly because of the task of administration.

Apart from policy of isolation, the British never hesitated to intervene the administration of tribal people whenever any untoward tendency, detrimental to their colonial interest, was sensed among the tribals. Some time through brutal repression and quite often through indirect involvement by the method of appeasement of tribal chiefs and their influential elite groups, they succeeded in deriving maximum benefit.

The political status of hill areas both excluded and partially excluded was discussed in British Cabinet mission 1946 and it advised to establish a advisory committee on the rights of citizen, minorities and tribes to make proposal for the administration of the tribal areas

Post Independence period:

After independence, the nation builder changed the attitude of British government and abolished the concept of partial excluded area and excluded areas with a view to bring all the people to the mainstream of the national life. However they also realized that a special type of administration and special provision should be made to safeguard the tribal people who have been kept excluded

for a long time from the national development process. To mitigate the problem, the interim government appointed a subcommittee- 'The north-east frontier (Assam) tribal and excluded areas committee' under the chairmanship of Gopinath Bordolai which is popularly known as Bordolai Committee. The other member of the committee were J.J. Nicholas Roy, Rupnath Brahma, A.V. Thakkar. The members of the committee toured different tribal area and met the representatives to develop a model of administration for these areas. The committee in its report kept three things into consideration for proposing a separate scheme of administration for these areas, which were ultimately called the autonomous district:

a) The distinct social custom and tribal organization of the different people as well as their religious belief.

b) The fear of exploitation by the people of the plains on account of latter's superior organization and experience of business.

) The fear that unless suitable financial provisions were made or power were conferred upon the local councils, the provisional government might not, due to pressure of plain people, set apart adequate funds for the development of tribal areas.[5]

THE SIXTH SCHEDULE AREAS:

The area specified in parts I, II, IIA, and III of the table below are the tribal areas within the state of Assam, Meghalaya, Tripura and Mizoram.

Part I (Assam)

1. The North Cachar hills District
2. The karbi Anglong District.
3. The Bodoland Territorial Area District.

Part II (Meghalaya)

1. Khasi Hills District
2. Jaintia Hill District
3. The Garo Hills District

Part IIA (Tripura)

1. Tripura Tribal Area District

Part III (Mizoram)

1. The Chakma District
2. The Mara District
3. The Lai District

The Arunachal Pradesh assembly has pass a bill to create four autonomous distr councils under the provision of Si Schedule in 2003 however the parliam is yet to approve it. Mizoram and Mani

has also created a number of autonomous council and wanted to include it under Sixth Schedule. However the demand is under the scrutiny of Central government.

THE AUTONOMOUS DISTRICT COUNCILS

The Sixth Schedule of Indian constitution provides a innovative tool of self government for the Tribal people through the autonomous district council. It gives elaborate legislative, administrative and judicial powers. No law of central and state government can be executed without the approval of District council. The district council is also empowered to establish the village courts and village council. However its nature and composition differs from place to place.

Nature and Composition of District Council:

Each District council or regional council provided under Sixth schedule is a corporate body by name of District Council and Regional Council (name of the district or name of the region). It has a perpetual succession and a common seal with the right to sue and sued. Most of the councils are consist of 30 members where 26 are elected from the single member constituency on the basis of universal adult franchise and four are nominated by the governor on consultation with the chief executive member. However Bodoland Territorial council is exception from it. BTC, which is the newest council, having 46 members, 40 are elected (30 seats are reserved for ST, 5 for non tribal and another 5 are open for all) and 6 are nominated by government on consultation with chief executive member. The members of the councils are known as Member of District Council. The term of the office is 5 years. Yet the governor can extend the term for maximum one year in some special circumstances. The chief executive member, chairman and the deputy chairman of the council are elected by the council members from the group of 46. Functionally the chairman and deputy chairman act as speaker and deputy speaker of a legislature.

Executive Committee

The Sixth Schedule provide for an executive committee of the district council to carry on its full executive functions. The Executive Committee consists of one chief executive

member and some other members. The number of other member varies in different council. The other members are appointed by governor on consultation with the chief executive member.

The Executive Committee performs all executive functions like implementing different rules and executes the development policies. It also makes rules, regulations in consultation with the district council. It also prepares the budget for the District Council. It is important to note that the Sixth Schedule don't deny the provision of District Commissioner office under state government in their effective areas. Thus, Sixth Schedule has placed two types of civil administration for the autonomous district with consequent anomalies overlaps and confusion

Powers and Functions of District Council: The District Council has given extensive power in the field of executive, legistative, judicial and financial functions. These are discussed bellow-

Legislative Function

The district council has power to make laws on various issues covering land, agriculture, primary education, health, establishment of village council and town committee, appointment of chiefs or headman, inheritance of property, marriage, divorce, money landing etc. The governor can scrutinize the laws passed by the District Council. He can also alter the laws if it violates the provision of Sixth Schedule. The legislative function of the councils can be enlisted as follows-

(a) The allotment, occupation or use, or the setting apart, of land, other than any land which is a reserved forest for the purposes of agriculture or grazing or for residential or other nonagricultural purposes or for any other purpose likely to promote the interests of the inhabitants of any village or town;

(b) The management of any forest not being a reserved forest;

(c) The use of any canal or water-course for the purpose of agriculture;

(d) The regulation of the practice of jhum or other forms of shifting cultivation;

(e) The establishment of village or town committees or councils and their powers;

(f) Any other matter relating to village or town administration, including village or town police and public health and sanitation;

(g) The appointment or succession of Chiefs or Headmen;
(h) The inheritance of property;
(i) Marriage and divorce;
(j) Social customs.

Executive Functions

The District Council has the executive powers to construct or manage primary schools, markets, cattle pounds, ferries, roads and waterways. It also prescribes the medium of instruction and manner of education in primary schools within its jurisdiction.

Judicial Function

The District Council is authorized to constitute village and district council courts to trial cases according to customary laws where both parties are tribal. But they cannot give death sentences or imprisonment for five and more years. The District Councils court is court of appeal in all respect of all suits cases tried by the village council court and the subordinate District Council court. No other court except the high court and the supreme court of India has the jurisdiction over suits and cases, decided by the Council court.

Financial Function

The District council and regional council has the power to frame rules for the management of finances with the approval of the Governor. They have also the power to levy and collect taxes on land, holdings, shops, entry of goods, within the respective jurisdiction. Under para 9 of the Sixth Schedule, the royalty on the licenses or leases for the extraction of minerals in the autonomous district goes to district council. Grants in aid, loans, and advances etc. from the state government constitute other sources of income of the councils.

Income and Revenue Sources

The District council and Regional Councils are given power to levy and collect taxes on lands, holdings, shops, entry of goods into market . Under Para 9 of the Sixth Schedule, the royalty of licenses or leases for the extraction of minerals in the autonomous district goes to District Councils. Grants-in- aid, loans, and advances from the state government constitute the other sources of income of

district council.

Unfortunately, over the years it has been observed that the institutional structures under the Sixth schedule have failed to a great extent towards the fulfillment of the aspirations of the tribal people. Lack proper demarcation of responsibili financial irregularities, non responsive towards the minority fraction etc. have m these institution paralyzed and ineffective

(Endnotes)

[1] Ram S.D. (2007) Panchayati raj and empowering people: new agenda for rural India, Kanis Publication New Delhi.

[2] Gassah L. S. (1997)Th e Autonomous District Council, Omsons publication, new Delhi

[3] Kom & brahma (2012) sixth schedule: negotiating ethnic autonomy discourses in north India. Journal of African and Asian local government. Issue 2

[4]Hussain manirul (1997) Nationalism, Ethnic processes and violence in India's north Indian journal of secularism, 1(2) july- sept,

[5] L. S. (1997)The Autonomous District Council, Omsons publication, new Delhi.